

ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคใต้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๑.๑

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส ๖๙๑ ค

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคใต้.

กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๔๗.

๑๒๔ หน้า

ISBN : 974-650-509-2

๑. ครูภูมิปัญญาไทย - ภาคใต้ ๒. ชื่อเรื่อง

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคใต้

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๕๔/๒๕๔๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

เมษายน ๒๕๔๗

จำนวนพิมพ์

๒,๐๐๐ เล่ม

ISBN

974-650-509-2

จัดพิมพ์และเผยแพร่

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๑๒, ๒๕๒๑

โทรสาร ๐-๒๒๔๓-๑๑๒๙

Web Site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

คำนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้เพื่อความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเรียนรู้ที่เป็นสากล เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับสังคมไทยในอนาคตให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สู่สากลบนพื้นฐานของภูมิปัญญาไทย

ในส่วนของภูมิปัญญาไทยมีสาระและองค์ความรู้ที่เป็นมรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยสำหรับการเรียนรู้อยู่อย่างหลากหลาย โดยในปัจจุบันนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ได้กำหนดขอบข่ายภูมิปัญญาไทยเพื่อนำเข้าสู่การศึกษาอย่างน้อย ๙ ด้าน ได้แก่ ภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ด้านโภชนาการ

เพื่อให้การส่งเสริมภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาเป็นรูปธรรมและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ดำเนินการสืบค้น สรรหา คัดเลือก และยกย่องครูภูมิปัญญา ได้แก่ บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใดที่ เป็นผู้สร้างสรรค์สืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทยไปแล้ว ๓ รุ่น จำนวน ๑๓๑ คน

หนังสือครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคใต้ เป็นหนังสือที่ได้บันทึกประวัติชีวิต การเรียนรู้ การสืบสาน การสร้างสรรค์ และนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การศึกษาของครูภูมิปัญญาไทย ภาคใต้ เพื่อเป็นบทเรียนชีวิตและเป็นแนวทางในการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังว่าหนังสือครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ภาคใต้ จะเป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานตามความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

๕๐ ๓๕
๑

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการสภาการศึกษา

ครุภูมิปัญญาไทย

ภาคใต้

- นายกระจำจ่าง พุททศรี
- นายกึกษา วิมลเมธี
- นายจี้ระศักดิ์ ท่อทิพย์
- นายจำนง กาญจนโสภณ
- นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ
- นางถนอม ศิริรักษ์
- นางสาวนพมาศ พรหมนุชาธิป
- นายนิยม บำรุงเสนา
- นายมณูญ ไยบัวทอง
- นายมะหามะสุกรี มะสะนิง

สารบัญ

หน้า

ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิ ปัญญาไทย รุ่นที่ ๓	๖
ความเป็นมาของการยกย่องเชิดชูเกียรติครุ ภูมิปัญญาไทยของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	๙
● นายกระจำจ่าง พุททศรี	๑๗
● นายกึกษา วิมลเมธี	๒๕
● นายจี้ระศักดิ์ ท่อทิพย์	๓๓
● นายจำนง กาญจนโสภณ	๔๑
● นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ	๕๑
● นางถนอม ศิริรักษ์	๕๙
● นางสาวนพมาศ พรหมนุชาธิป	๖๗
● นายนิยม บำรุงเสนา	๗๗
● นายมณูญ ไยบัวทอง	๘๕
● นายมะหามะสุกรี มะสะนิง	๙๓

ภาคผนวก

- นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการ
จัดการศึกษา
- บรรณานุกรม
- ทำเนียบและที่อยู่ครุภูมิปัญญาไทย
รุ่นที่ ๓
- คณะผู้จัดทำ

ประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

ตามที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครูภูมิปัญญาไทย โดยสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาใน ๙ ด้านได้แก่ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี และด้านโภชนาการ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย นั้น

บัดนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ดังนี้

๑. ครูภูมิปัญญาไทยภาคเหนือ

๑.๑ พระสุธรรมมุนี	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๑.๒ นายใจคำ ตาปัญญาญ	ด้านศิลปกรรม
๑.๓ นายจำเนียร ใจอ่อน	ด้านการแพทย์แผนไทย
๑.๔ นายจันทร์ดี แก้วขุ่ม	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๑.๕ นายประนอม พลวิชัย	ด้านการแพทย์แผนไทย
๑.๖ นายประเสริฐ วงศ์สีสม	ด้านศิลปกรรม
๑.๗ นายมานพ ยาระณะ	ด้านศิลปกรรม
๑.๘ นายวงศ์ แก้วใจมา	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑.๙ นายสิงห์แก้ว มโนเพชร	ด้านศิลปกรรม
๑.๑๐ นางสุนทรี ขนาคินิต	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
๑.๑๑ นายอรุณ ทิพยวงศ์	ด้านศิลปกรรม

๒. ครุภูมิปัญญาไทยภาคใต้

๒.๑ นายกระจำง พุทศศรี	ด้านศิลปกรรม
๒.๒ นายกฤษา วิมลเมธี	ด้านการแพทย์แผนไทย
๒.๓ นายจิระศักดิ์ ท่อทิพย์	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒.๔ นายจำนง กาญจนโสภณ	ด้านการแพทย์แผนไทย
๒.๕ นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๒.๖ นางถนอม ศิริรักษ์	ด้านโภชนาการ
๒.๗ นางสาวนพมาศ พรหมนุชาธิป	ด้านศิลปกรรม
๒.๘ นายนิยม บำรุงเสนา	ด้านศิลปกรรม
๒.๙ นายมณูญ ไยบัวทอง	ด้านเกษตรกรรม
๒.๑๐ นายมูหามะสุกรี มะสะนิง	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. ครุภูมิปัญญาไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๑ นายแก่นฟ้า แสนเมือง	ด้านเกษตรกรรม
๓.๒ นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓.๓ นายทองเจริญ ดาเหลา	ด้านศิลปกรรม
๓.๔ นายบุญเกิด พิมพ์รเมธากุล	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๕ นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๓.๖ นายผาย สร้อยสระกลาง	ด้านเกษตรกรรม
๓.๗ นายพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว	ด้านศิลปกรรม
๓.๘ นายมนัส สุขสาย	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๓.๙ นายสมคิด สอนอาจ	ด้านศิลปกรรม
๓.๑๐ นายสมใจ ภูผาสุข	ด้านเกษตรกรรม
๓.๑๑ นายสลา คุณวุฒิ	ด้านศิลปกรรม
๓.๑๒ นางเอี่ยม แยกดี	ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

๔. ครุภูมิปัญญาไทยภาคกลางและภาคตะวันออก

๔.๑ พระครูนิวริฐธรรมชั้นธ	ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
๔.๒ พระอธิการมนัส ชันติธมโม	ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
๔.๓ นายกฤษณ์ ฤทธิเดชา	ด้านศิลปกรรม
๔.๔ นายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์	ด้านการแพทย์แผนไทย
๔.๕ นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล	ด้านเกษตรกรรม
๔.๖ นายพิเนตร น้อยพุทธา	ด้านภาษาและวรรณกรรม
๔.๗ นางมนรัตน์ สารภาพ	ด้านโภชนาการ
๔.๘ นายล้วน ดนตรี	ด้านศิลปกรรม
๔.๙ นายสรณพงษ์ บัวโรย	ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔.๑๐ นายเสน่ห์ แจ่มจิรารักษ์	ด้านศิลปกรรม
๔.๑๑ นายอุดม กลีบมาลัย	ด้านเกษตรกรรม
๔.๑๒ นายอำนาจ มณีแสง	ด้านภาษาและวรรณกรรม

ประกาศ ณ วันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

๙๐ ๓๕

(นายรุ่ง แก้วแดง)

รักษาราชการแทน เลขาธิการสภาการศึกษา

ความเป็นมา การยกย่องเชิดชูเกียรติ

ครุภูมิปัญญาไทย

ของ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๔๖ มาตรา ๖๙ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๒๘๙ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริม ศิลปะ วัฒนธรรม การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ทั้งยังกำหนดให้มีการนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ยกย่อง เชิดชู ผู้ที่ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาไว้ด้วย นั้น

เพื่อให้มีการนำองค์ความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติครุภูมิปัญญาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ครุภูมิปัญญาไทย ขึ้นเพื่อดำเนินการสรรหาบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญา ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครุภูมิปัญญาไทยขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการ ศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ในการจัดการศึกษา นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร รุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอด สืบต่อกันมาเพื่อให้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวม และมีคุณค่าทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่องงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น

๑. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสาน องค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีเหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

๒. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร อันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษา สุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

๔. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำและป่าชุมชน เป็นต้น

๕. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในด้านการสะสมและบริหารกองทุน และสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึง

ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

๖. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน และ นันทนาการ

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงาน ด้านภาษาวรรณกรรมท้องถิ่นและการจัดทำสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนรู้การสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ

๘. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์ และปรับใช้ หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อและประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว

๙. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหาร และยาที่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ครุภูมิปัญญา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำนิยามความหมายของครุภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาไทยไว้ดังนี้

ครุภูมิปัญญา หมายถึง บุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านหนึ่งด้านใด เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน และได้รับการยกย่องให้เป็น “ครุภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อยกย่องครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

องค์ประกอบการพิจารณาผู้ที่ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทย มี ๓ ด้าน ประกอบด้วย

- (๑) คุณลักษณะส่วนบุคคล
- (๒) การถ่ายทอด
- (๓) การยอมรับในสังคม

โดยรายละเอียดในแต่ละเรื่องมีดังนี้

๑. คุณลักษณะส่วนบุคคล

- (๑) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม
- (๒) มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง
- (๓) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- (๔) ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่ปฏิบัติ
- (๕) มีความรู้ ความสามารถในการบริหารและการจัดการ
- (๖) เป็นผู้นำที่ดี และมีความสามารถในการแก้ปัญหา
- (๗) มีความเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนสู่สาธารณะ

๒. การถ่ายทอด

- (๑) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้เรียน
- (๒) มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย
- (๓) มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง
- (๔) มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- (๕) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในภูมิปัญญา ด้านนั้น ๆ
- (๖) มีการติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนั้น ๆ

๓. การยอมรับในสังคม ประกอบด้วย

- (๑) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ
- (๒) ได้รับการยอมรับในภูมิปัญญาด้านนั้น ๆ ในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาคหรือประเทศ หรือนานาชาติ

เกณฑ์การประเมินผู้ทรงภูมิปัญญาเพื่อผ่านการคัดเลือก

- (๑) ผู้ทรงภูมิปัญญาต้องผ่านเกณฑ์ทั้ง ๓ ด้าน รวม ๑๑ ข้อ เป็นอย่างน้อย
- (๒) ในจำนวนเกณฑ์ ๑๑ ข้อดังกล่าว ผู้ทรงภูมิปัญญาต้องผ่านเกณฑ์บังคับ ๗ ข้อ ได้แก่

- ข้อ ๑.๒ มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาด้านนั้นๆ อย่างชัดเจนถูกต้อง
- ๑.๓ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ๑.๗ มีความเสียสละในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนสู่สาธารณะ
- ๒.๒ มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๒.๓ มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการในการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง
- ๒.๔ มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๓.๑ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๔๕ คน โดยได้เข้ารับเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ จาก นายรุ่ง แก้วแดง เลขาธิการสภาการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี กรุงเทพมหานคร

เครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ครุภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของเข็ม

เป็นช่อลายกระจังตาอ้อย ๙ ช่อ แทนภูมิปัญญาไทย ๙ ด้าน ประกอบข้อความครุภูมิปัญญา

ความหมาย

หมายถึงความเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาของครุภูมิปัญญาไทยด้านใดด้านหนึ่งใน ๙ ด้าน ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและหัตถกรรม การแพทย์แผนไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนและธุรกิจ ชุมชน ศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม ปรัชญา ศาสนา และประเพณี และโภชนาการ

ผู้ออกแบบ

นายนนทิวรรณ จันทนะผลิน อาจารย์ภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นายกระจำัง พุทธศรี

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านกลองยาว)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายกระจำนง พุทธศรี

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านกลองยาว)

ครูกระจำนง พุทธศรี เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๓๗ จังหวัดนครศรีธรรมราช ฝึกฝนกลองยาวมาตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี ปัจจุบัน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านกลองยาว) ด้วยการนำศิลปะการแสดงของท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ พัฒนาและสร้างสรรค์ ผสมผสานกับการแสดงกลองยาวให้มีคุณค่าและมีความงดงามทางศิลปะ บนพื้นฐานวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างมีเอกลักษณ์

การที่ครูกระจำนง พุทธศรี นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านกลองยาว) ที่ตนเองได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านกลองยาว) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นายกระจ่าง พุทศรี

ครุภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรม

(การแสดงพื้นบ้านกลองยาว)

ครุกระจ่าง พุทศรี เป็นผู้ที่มีความสนใจทางด้านศิลปะการดนตรี การละเล่นพื้นบ้านมาตั้งแต่เด็ก จึงได้ฝึกเป่าปี่ในเพื่อร่วมแสดงกับมโนราห์หนังตะลุง และฝึกตีกลองยาวมาตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี ริเริ่มตั้งวงกลองยาวคณะนกอ้อย เพื่อร่วมกิจกรรมของสังคม จากนั้นนำศิลปะการแสดงเข้าสู่การศึกษาในระบบ โดยฝึกให้นักเรียนในโรงเรียนตรีมิตรวิทยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ปัจจุบันได้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงกลองยาวให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้จุดประกายศิลปะการแสดงเผยแพร่ในภาคใต้ จนเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครุกระจ่าง เป็นบุตรคนที่ ๒ ของครอบครัวในจำนวนบุตร ๔ คน บิดาชื่อ นายแจ้ง พุทศรี มีตำแหน่งเป็นมหาดเล็กหลวงในวังสมเด็จจันทรินทร์สงขลา และบิดาได้เข้าร่วมเป่าปี่ในวงมโหรีในวัง และเสียชีวิตเมื่อครุกระจ่างอายุได้ ๓๘ ปี มารดาชื่อนางเพ็ญ พุทศรี ขณะนี้มารดายังมีชีวิตอยู่

ครุกระจ่างเรียนจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ เทศบาลวัดเสมาเมือง จ.นครศรีธรรมราช เมื่อจบการศึกษาจึงเข้าทำงานเป็นพนักงานการบัญชีของ สหกรณ์การเกษตร อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ประมาณ ๑๐ กว่าปี จากนั้นทำงานที่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จนเกษียณอายุราชการ

การเรียนรู้

ครุกระจ่าง เกิดในครอบครัวศิลปิน เนื่องจากบิดารับราชการเป็นมหาดเล็กในวังสมเด็จจันทรินทร์สงขลา เมื่อยามว่างบิดาก็ฝึกเป่าปี่จนได้เข้าร่วมวงมโหรีของในวัง และได้สอนวิชาเป่าปี่ให้กับครุกระจ่าง

ครูกระจ่างจึงได้นำวิชาเป่าปี่มาเป็นส่วนหนึ่งในการฝึกเล่นกลองยาวในช่วงอายุ ๑๕-๑๖ ปี

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๓๑ ที่วัดหนองนกไต้มีกลองยาวจำนวนหนึ่ง ซึ่งสนับสนุนโดยนักการเมือง หลวงพ่อเพิ่ม เจ้าอาวาส ต้องการให้ครูกระจ่างช่วยฝึกให้เด็กวัยรุ่นในแถวนั้นแสดงกลองยาว เพื่อเป็นการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมไทยและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยได้ตั้งชื่อวงว่า คณะนกกน้อย ครูกระจ่างจึงตัดสินใจไปศึกษาการตีกลองยาวและการทำกลองยาวเพิ่ม

เติมจากญาติชื่อ นางเชย จันทระ ซึ่งเป็นเจ้าของวงกลองยาวสามชัย ตำบลบ้านชะเมา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งศึกษาค้นคว้าทำรำกลองยาวจากนักศึกษาและอาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์จังหวัดนครศรีธรรมราช จากสื่อต่าง ๆ เช่น จากวีดีโอกลองยาว และเรียนรู้จากการแสดงกลองยาวของวงอื่น ๆ เพื่อมาพัฒนาปรับปรุงวงกลองยาวคณะนกกน้อย จนได้รับรางวัลชนะเลิศจากการแข่งขันหลายรางวัล

องค์ความรู้

ครูกระจ่างเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมการแสดงพื้นบ้านกลองยาว ด้วยการนำศิลปะของท้องถิ่นมาปรับปรุงยุคพัฒนา และสร้างสรรค์ลีลาการตีกลองยาวให้มีความงดงามทางศิลปะบนพื้นฐานวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น มีองค์ความรู้เด่นชัดดังนี้

องค์ความรู้ในการเล่นกลองยาวได้แก่

๑. เพลงตีกลอง
๒. เพลงทำรำ
๓. เพลงร้องประกอบ
๔. เครื่องแต่งกายหญิง
๕. เครื่องแต่งกายชาย
๖. ดนตรีประกอบ เช่น ปี่ ซอ ขลุ่ย

การถ่ายทอดองค์ความรู้

ครูกระจ่างได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนต่าง ๆ ดังนี้

๑. ผู้เรียนในระบบ เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านกลอง

ยาว) ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

๒. ผู้เรียนตามอัธยาศัย ครูกระจายได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เครือข่ายคณะกลองยาว จำนวน ๓๐ คน กลุ่มผู้สนใจทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน จัดทำวีดิทัศน์ เผยแพร่องค์ความรู้เรื่องกลองยาว

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

ครูกระจายจะนำการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เนื่องจากการแสดงต่อหน้าสาธารณชน

ส่วนความรู้ทางด้านทฤษฎี อาทิ ประวัติของการรำเกิดเหิง องค์ประกอบในการแสดงนาฏศิลป์ ก็จะเป็นหน้าที่ของครูในสถานศึกษาที่ครูกระจายได้เข้าไปสอนเป็นผู้ให้ความรู้ เช่น อาจารย์ธนภรณ์ ฉายประทีป ครูโรงเรียนสตรีนิมิตรวิทยา ซึ่งสำเร็จการศึกษาทางด้านดนตรีไทย จากสถาบันราชภัฏสงขลา จะเป็นผู้ให้ความรู้ทางด้านทฤษฎี และมีส่วนช่วยสอนทางด้านปฏิบัติร่วมกับครูกระจาย

วิธีการถ่ายทอดความรู้

วิธีการสอนการตีกลองยาวของครูกระจาย เป็นการสอนที่เน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้ดังนี้

- ◆ ขั้นที่หนึ่ง ต้องฝึกให้ผู้เรียนตีช้องกับฉาบจนได้จังหวะถูกต้องแม่นยำ จึงเริ่มการตีกลองยาว
- ◆ ขั้นที่สอง การตีกลองยาวหรือการปากกลอง เป็นการเปลี่ยนจังหวะเพลงตีให้ถูกต้องและเข้าจังหวะ
- ◆ ขั้นที่สาม การฝึกท่ารำให้เข้ากับจังหวะกลอง ช้องและฉาบ
- ◆ ขั้นที่สี่ การสอนให้ผู้เรียนตีกรับ ตีฉิ่ง ตีกลอง ร้องเพลงกลองยาวให้เข้ากับจังหวะตีกรับ ตีฉิ่ง ตีกลอง
- ◆ ขั้นที่ห้า เทคนิคการเล่นต่าง ๆ ประกอบการเล่นกลองยาว เพื่อให้มีสีสัน เช่น การต่อตัว การคาบกลองรำไซ้
- ◆ ขั้นที่หก การแต่งกาย ควรสอนการแต่งกายให้ถูกต้องตามลักษณะของผู้เล่น เช่น หัวหน้าวงจะมีเครื่องแต่งกายเฉพาะ และฝึกให้เด็กช่วยเหลือการแต่งกายซึ่งกันและกัน

การที่ครูกระจาย พุทธศรี เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การแสดงพื้นบ้านกลองยาว) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนโยบายราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครุกระจำง พุทธศรี เกิดเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗ ที่ตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนที่ ๒ จากจำนวนพี่น้อง ๔ คน ของนายแจ้และนางเพ็ญ พุทธศรี สมรสกับนางสาวสุธิ ชันแก้ว มีบุตรจำนวน ๕ คน บุตรชาย ๔ คน บุตรหญิง ๑ คน

การศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

เกียรติคุณที่ได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้ควบคุมวงดนตรีพื้นเมืองยอดเยี่ยม จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๔ ผู้ควบคุมวงดนตรีพื้นเมืองรางวัลเหรียญทอง จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๔
  - ผู้ควบคุมวงดนตรีพื้นเมืองยอดเยี่ยม จากกระทรวงศึกษาธิการ
  - ผู้ควบคุมวงดนตรีพื้นเมืองรางวัลเหรียญทอง จากกระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๕
  - ผู้ฝึกและควบคุมวงดนตรีพื้นเมืองยอดเยี่ยม จากสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
  - ผู้ฝึกและควบคุมวงกลองยาว รางวัลชนะเลิศประเภทประชาชน องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ และสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ชิงถ้วยพระราชทานของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๖
  - ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายกীชา วิมลเมธี

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย

คำประกาศเกียรติคุณ
นายกิชา วิมลเมธิ
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย

ครุกีชา วิมลเมธิ เกิดเมื่อวันที่ ๖ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สืบทอด
ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยจากบรรพบุรุษ พัฒนางองค์ความรู้เพิ่มเติมจนเป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้รับ
ใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะ ทั้งด้านเวชกรรมไทยและเภสัชกรรมไทย วิเคราะห์จัดระบบหมวดหมู่
องค์ความรู้แพทย์พื้นบ้าน เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ณ ศูนย์แพทย์แผนไทย วัดศาลามีชัย เป็นผู้ร่าง
หลักสูตรการแพทย์แผนไทย บัณฑิตวิทยาลัย ๘๒ ท่า เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้เรื่องการบำบัดโรค
ด้วยตนเองของคนในชุมชน

การที่ครุกีชา วิมลเมธิ ได้นำความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ
ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ
จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้าน
การแพทย์แผนไทย ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นายกวิชา วิมลเมธี

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านการแพทย์แผนไทย

ครูกีชา วิมลเมธี จากจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุคคลสำคัญที่ เป็นผู้ก่อตั้งศูนย์แพทย์แผนไทย โดยได้รับอนุญาตจากวัดศาลามิชัย ให้จัดตั้งศูนย์แพทย์แผนไทยวัดศาลามิชัย เพื่อสืบสานภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทยเพื่อช่วยเหลือชุมชน ยามเจ็บป่วยมาเป็นเวลา ๒๒ ปี

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครูกีชาเกิดในครอบครัวของแพทย์แผนโบราณ ในวัยเด็กได้เรียนรู้เรื่องสมุนไพร และการประกอบยาจากตาและลุงของตนเอง

เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ แล้ว ได้ช่วยครอบครัวหาเครื่องยาสมุนไพร ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องสมุนไพรเพิ่มเติมตลอดมา เมื่ออายุครบวช ได้อุปสมบทและศึกษาพระธรรมจนสอบได้นักธรรมโท และจบภาษาบาลีธรรมบท เมื่อลาสิกขาบทแล้ว ได้ศึกษาวิชาแพทย์แผนไทยเพิ่มเติมจากอาจารย์แคล้ว मुखคาร์ จนสอบได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะในสาขาเวชกรรม (บ.ว.) เภสัชกรรม (บ.ภ.) ผดุงครรภ์ (บ.ผ)

พ.ศ. ๒๕๒๓ ครูกีชาจัดตั้งกลุ่มชมรมแพทย์แผนไทย เพื่อเปิดบริการเป็นสถานศึกษาของพยาบาลไม่มีเตียงให้บริการตรวจโรคทั่วไป ภายในสถานบริการ มีการผลิตยาไทยห้องสมุดแพทย์แผนไทย สวนสมุนไพร จัดทำรูปฤกษ์ตัดตนจำนวน ๘๒ ท่า เพื่อให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้วิธีการบำบัดรักษาโรคด้วยตนเอง

ปัจจุบัน ผู้ที่เข้าไปศึกษาการแพทย์แผนไทยที่ศูนย์แพทย์แผนไทยวัดศาลามิชัย ได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะแล้วจำนวน ๒๓๐ คน ครูกีชาได้ใช้เงินส่วนตัวก่อสร้างอาคารจำนวน ๖ หลัง เพื่อใช้ในกิจการแพทย์แผนไทย เป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๐๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้สถานที่ตั้งกล่าว เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้ด้านแพทย์แผนไทยแก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

การเรียนรู้

การเรียนรู้ ได้เรียนรู้การแพทย์แผนไทยจากบรรพบุรุษมา ตั้งแต่เด็ก ศึกษาเพิ่มเติม ด้วยตนเองจากแพทย์แผนไทย และ ครูอาจารย์ด้านแพทย์แผนไทย รวมทั้งศึกษาด้วยตนเองจนสอบ รับใบประกอบโรคศิลปะทั้งด้านเวชกรรมและเภสัชกรรม

องค์ความรู้

ครูกีฬา เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านแพทย์พื้นบ้าน ได้แก่ เป็นผู้ ค้นคว้า รวบรวม และจัดหมวดหมู่องค์ความรู้ด้านแพทย์พื้นบ้าน ที่ศูนย์การแพทย์ไทยวัดศาลาสามชัย เพื่อใช้เป็นแหล่งการศึกษาค้นคว้าด้านการแพทย์แผนไทย เป็นกรรมการร่างหลักสูตรแพทย์แผนไทยของกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งปั้นรูปฤๅษี ตัดตนการรักษาโรคต่างๆ ๘๒ ท่า เพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจเรียนรู้การบำบัดรักษาโรค ด้วยตนเอง

กระบวนการถ่ายทอดของความรู้

ครูกีฬาได้สอน ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ ดังนี้

- การศึกษาในระบบ** : เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย ให้สถานศึกษาและสถาบัน การศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น
- การศึกษาตามอัธยาศัย** : ผู้สนใจที่จัดตั้งเป็นเครือข่ายแพทย์แผนไทย จำนวน ๖๐๐ คน ผู้สนใจจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เนื้อหาการถ่ายทอด

ครูกีฬาจะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเฉพาะที่แหล่งเรียนรู้หรือเฉพาะที่วัดศาลาสามชัย ทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ โดยใช้เวลาเรียนตลอดวัน ตามหลักสูตรดังนี้

- การเรียนสาขาเวชกรรม   ต้องเรียนไม่น้อยกว่า ๙๐๐ ชั่วโมง
- การเรียนสาขาเภสัชกรรม   ต้องเรียนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ชั่วโมง
- การเรียนสาขาพฤกษศาสตร์   ต้องเรียนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ชั่วโมง

ครุเกีชา วิมลเมธิ เกิดเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรคนที่ ๔ ซึ่งเป็นคนสุดท้องของนายเอียงกับนางส้มแป้น วิมลเมธิ สมรสกับนางสาวบุญช่วย กุศลไม่มีบุตรด้วยกัน

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
- ◆ นักรธรรมเอก

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ.๒๕๓๓ โล่ห์แพทย์แผนไทยดีเด่น จากสมาคมแพทย์แผนไทย จังหวัดสงขลา
- ◆ พ.ศ.๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านการแพทย์แผนไทย จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายจิระศักดิ์ ท่อทิพย์

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำประกาศเกียรติคุณ
นายจิระศักดิ์ ท่อทิพย์

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครูจิระศักดิ์ ท่อทิพย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่จังหวัดภูเก็ต เป็นผู้นำ
หลักธรรมของศาสนาอิสลาม มาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย
เน้นในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบของมนุษย์ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการริเริ่ม
ให้ประชาชนร่วมกันจัดทำโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์
พัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีคุณค่าแก่การศึกษาและอาชีพ

การที่ครูจิระศักดิ์ ท่อทิพย์ ได้นำความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับ
การยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครู
ภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๔๖

นายจිරะศักดิ์ ท่อทิพย์

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครูจिरะศักดิ์ ท่อทิพย์ จากจังหวัดภูเก็ต ได้ค้นคว้าถึงประวัติบ้านบางโรงในอดีตที่มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ต่อมาถูกทำลายโดยสัมปทานเผาถ่านและการทำธุรกิจทำเรือพานิชย์ขนาดเล็ก ซึ่งทำให้ชาวบ้านไม่สามารถประกอบอาชีพทางทะเล และเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ครูจिरะศักดิ์จึงได้ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะได้ประโยชน์ต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูจिरะศักดิ์ เป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง ๔ คน ในวัยเด็กหลังเลิกเรียนก็ไปละหมาดและเรียนศาสนาที่มัสยิด หลังจากเรียนจนระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้เรียนต่อทางด้านศาสนา (ปอเนาะ) เป็นเวลา ๕ ปี และกลับมาทำอาชีพกรีดยาง ได้กลับมาสอนเด็กและเยาวชนภายในชุมชนเมื่อเรียนจบ พร้อมกับช่วยเหลือชุมชนด้านอื่น ๆ จนได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำเยาวชนระดับตำบล จากจังหวัดภูเก็ต เป็นตัวแทนในโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนประเทศญี่ปุ่น เป็นเวลา ๑ เดือน เมื่อปี ๒๕๓๐ ขณะนี้กำลังศึกษาปริญญาตรีที่สถาบันราชภัฏจังหวัดภูเก็ต

หลังจากกลับจากประเทศญี่ปุ่น ได้นำประสบการณ์มาสอนและอบรมเด็กเยาวชนให้มีความรู้ เกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจขายเนื้อวัว

จากคนที่มึจิตสาธารณะและได้รับการหล่อหลอมจากศาสนาทำให้ครูจिरะศักดิ์ เป็นคนมีคุณธรรมสูง เล็งเห็นว่าคลองบางโรงหรือชุมชนบางโรง ซึ่งมีสภาพป่าขั้นที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในจังหวัดภูเก็ต มีน้ำตกล่างไหลผ่าน ทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำประชาชนจึงยึดอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้และแปลงผักของเกษตรกร แต่หลายปีที่ผ่านมาป่าชายเลนถูกทำลายโดยสัมปทานเผาถ่าน ทำให้ระบบนิเวศน์วิทยาทางทะเลใน

บริเวณลำคลองเปลี่ยนแปลง น้ำทะเลบริเวณดังกล่าวกลายเป็นน้ำเสีย เนื่องจากได้กลายเป็นท่าเรือพาณิชย์ขนาดเล็กลงของคนต่างพื้นที่ ที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่เมือง โดยปล่อยให้ น้ำมันที่ไม่ใช้แล้วไหลลงทะเล ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนซึ่งทำมาหากินในลำคลองและทะเลได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ครูจ๊ะจ๋าดีซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มศาสนาอิสลามในจังหวัดภูเก็ต ได้เป็นแกนนำหลักในการรวบรวมชุมชนในจังหวัดทั้งสิ้น ๙ ชุมชนในตำบลป่าคลอก และชุมชนใกล้เคียงซึ่งได้รับผลกระทบจากการทำลาย

ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ ก่อตั้งโครงการเชิงอนุรักษ์คลองบางโรงเขาพระแทวขึ้น ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ป่าชายเลนและป่าชายหาด โดยร่วมมือกับทางราชการในการดูแลและร่วมปลูกป่า พร้อมกับให้รวมกลุ่มจัดทำโครงการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั่วไป

การเรียนรู้

ครูจ๊ะจ๋าดีได้ศึกษาเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนำหลักธรรมของศาสนาอิสลามมาปรับประยุกต์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบของคนที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้

เป็นผู้ริเริ่มให้ประชาชนจัดทำโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลนคลองเขาพระแทวและหมู่บ้านคลองบางโรง อำเภอดงตาล จังหวัดภูเก็ต จนประสบความสำเร็จ ทำให้ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์เหมือนในอดีตที่ผ่านมา พัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากภูผาถึงทะเล

การถ่ายทอดความรู้

ครูจ๊ะจ๊ะศักดิ์ดี เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนในชุมชนและบุคคลในชุมชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรของท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ให้ความรู้แก่บุคคลชุมชนที่มาดูงาน ซึ่งครูจ๊ะจ๊ะศักดิ์ดีได้สอนและถ่ายทอดองค์ความรู้ดังนี้

๑. การศึกษาในระบบ เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (การอนุรักษ์ป่าชายเลน) ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

๒. การศึกษานอกระบบ ให้การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนแก่ประชาชนที่มาปฏิบัติศาสนกิจที่มัสยิด

๓. การศึกษาตามอัธยาศัย ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่กลุ่มสมาชิกอนุรักษ์ป่าชายเลน ผู้สนใจจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาความรู้ของครูจ๊ะจ๊ะศักดิ์ดีจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความเจริญและความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่นศึกษา เพื่อให้ชุมชนและเยาวชนเรียนรู้เกี่ยวกับอดีตความเป็นมาของชุมชนบริเวณบางโรงหรือเมืองคลองบางโรงในอดีต ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช ๒๓๒๘ ความล่มสลายของทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนวิธีการฟื้นฟูเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ในความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมกลับคืนมาได้แก่

๑. การอนุรักษ์คลองบางโรง

๒. การปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้ดูแลรักษาป่าชายเลน ซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ของคนบางโรง

๓. การปลูกป่าชายเลนในพื้นที่เสื่อมโทรมของชุมชน

วิธีการถ่ายทอดความรู้

๑. บทบาทของวิทยากรในการให้คำบรรยาย

๒. บทบาทของผู้นำศาสนาในการแสดงธรรมสอดแทรกให้ชาวบ้านร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมหรือให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่า

๓. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๔. การลงมือปฏิบัติจริง โดยรับผิดชอบเป็นประธานตามโครงการปลูกป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม
๕. ประชาสัมพันธ์ทางสื่อ เช่น ออกรายการวิทยุสวท. รายการทีวีชุมชนคนแกร่ง รายการทีวีรอนกอน รายการรุ่งอรุณช่อง ๑๑ รายการทีวีหน้าต่างชุมชน รายการทีวีพรั่งนี้ยังมีน้ำ รายการทีวีมุสลิมวาไรตี้

การที่ครูจีระศักดิ์ ท่อทิพย์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูจีระศักดิ์ ท่อทิพย์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นบุตรคนที่สี่ของนายหริม และนางมะ ท่อทิพย์ สมรสกับนางสาวสุกัญญา พิमान มีบุตรด้วยกันจำนวน ๓ คน บุตรชาย ๑ คน บุตรหญิง ๒ คน

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
- ◆ ปัจจุบัน กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันราชภัฏภูเก็ต

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับคัดเลือกตามโครงการศตวรรษที่ ๒๑ โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-ญี่ปุ่น
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายจ๋านง กาญจนโสภณ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย

คำประกาศเกียรติคุณ
นายจ่านอง กาญจนโสภณ
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการแพทย์แผนไทย

ครูจ่านอง กาญจนโสภณ เกิดเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย มาจากบรรพบุรุษ มาตั้งแต่เด็ก เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในตัวยาสมนไพรพื้นบ้าน สำหรับการรักษาโรคต่าง ๆ จากการปฏิบัติ คั้นคว่ำและทดลองนำสมุนไพโรไปปรับประยุกต์ ปรับปรุงเป็นสูตรยาสำหรับการรักษาโรคต่าง ๆ จนได้รับอนุญาตให้เป็นผู้จัดทะเบียนยา และปรุงยาสมุนไพรรักษาามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒

การที่ครูจ่านอง กาญจนโสภณ นำความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยที่ตนเองศึกษา คั้นคว่ำ คั้นพบ ผักฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านการแพทย์แผนไทย ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๔๖

นายจ่านอง กาญจนโสภณ

ทรัพย์สินทางปัญญาไทย
ด้านการแพทย์แผนไทย

ครูจ่านอง กาญจนโสภณ เป็นผู้ได้รับการสืบทอดการใช้สมุนไพร เป็นยารักษาโรคจากบรรพบุรุษและจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งเรียนรู้จากกระทรวงสาธารณสุข เมื่อพบว่าประชาชนขาดความรู้ในการใช้สมุนไพร เพื่อการรักษาตนเองจึงได้จัดอบรมให้ความรู้ด้านสมุนไพรต่างๆ แก่ผู้สนใจมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จนปัจจุบัน

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูจ่านอง เกิดในครอบครัวที่มีคุณตาเป็นหมอพื้นบ้าน มีพี่น้องทั้งหมดจำนวน ๙ คน ครูจ่านองเป็นบุตรคนที่ ๔ บิดาชื่อ นายเรือง กาญจนโสภณ มีอาชีพค้าขาย มารดาชื่อนางน้อม กาญจนโสภณ มีอาชีพทำนา ครูจ่านอง สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนปากพ่อง อำเภopakพ่อง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

เมื่อวัยเด็กได้คลุกคลีกับคุณตาที่เป็นหมอพื้นบ้าน ทำให้มีโอกาสรู้จักตัวยาที่คุณตาเจียรรักษาผู้ป่วยที่มารับการรักษา ประกอบกับครอบครัวได้ปรุงยา ๒-๓ ขนาน เพื่อจำหน่ายทั่วไปเป็นการเรียนรู้แบบไม่ตั้งใจ

เมื่อโตขึ้น ระหว่างปิดภาคเรียนได้ช่วยเหลือครอบครัวหารายได้พิเศษ โดยนำยาที่ปรุงไปขายตามหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไป เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ถูกเกณฑ์ทหาร ๒ ปี ทำให้ว่างเว้นจากการเรียนรู้เรื่องยาสมุนไพรไประยะหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้ทำให้ครูจ่านองละทิ้งจากการเรียนรู้เรื่องยาสมุนไพร เมื่อเสร็จสิ้นจากภารกิจทางการฝึกทหาร ครูจ่านองกลับคิดที่จะสืบทอดมรดกอันล้ำค่าของบรรพบุรุษ คือ การศึกษาเรื่องการรักษาพื้นบ้านให้มีความชำนาญและถูกต้องตามหลักวิชาการมากขึ้น และพร้อมที่จะนำมาประกอบอาชีพและนำมาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จึงเข้ารับการศึกษาวชิราวุธวิทยาลัย จนสอบไปประกอบโรคศิลปะวิชาโบราณเภสัชและโบราณเวช จากกระทรวงสาธารณสุข เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ และ พ.ศ. ๒๕๑๐ ตามลำดับ

เมื่อศึกษาจบจากกระทรวงสาธารณสุข และได้รับใบประกอบโรคศิลปะแล้ว ครูจ่านงก็ได้ขอจดทะเบียนยาและปรุงยาสมุนไพรจำหน่ายทั่วไป พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ขออนุญาตเปิดร้านขายสมุนไพรและรักษาโรคที่บ้านด้วย ณ บ้านเลขที่ ๑๐ ถนนพฤษภาวุฒิส ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะเป็นทั้งห้องประชุม ห้องจัดนิทรรศการทางการแพทย์แผนไทย ห้องเก็บตัวยา เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสมุนไพร กิจการการขายยาเป็นไปได้ดีด้วยดี ส่วนการรักษาก็มีผู้มาใช้บริการมาก เพราะความชำนาญในการรักษาและความเป็นผู้มีน้ำใจและมีอัธยาศัยดี จึงทำให้ย้ายจากบ้านเดิมมาเปิดร้านขายยาและรักษาโรคให้แก่คนไข้ที่บ้านเลขที่ ๓๙ ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และตั้งชื่อร้านว่า “ร้านจ่านงเภสัช”

จากการที่ครูจ่านงได้เปิดร้านขายสมุนไพรและรักษาโรคด้วยสมุนไพร ทำให้มีโอกาสได้พูดคุยกับหมอพื้นบ้านและบุคคลที่สนใจในเรื่องสมุนไพร ทำให้ทราบว่าบุคคลเหล่านั้นก็ได้รับความรู้ด้านสมุนไพรมาจากบรรพบุรุษเช่นกัน แต่ก็ไม่ได้พัฒนาความรู้หรือเรียนรู้เพิ่มเติมจากที่ใดเลย ครูจ่านงจึงได้รวบรวมผู้ที่สนใจเรื่องสมุนไพร ใช้ทุนส่วนตัวเปิดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ขึ้นที่บ้านของตนเอง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ จนถึงปัจจุบัน โดยยึดถือตามตำราของกระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์ประกอบสำคัญ จนทำให้ผู้เรียนสามารถสอบขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพโรคศิลปะจากกระทรวงสาธารณสุข ในสาขาโบราณเภสัช ๔๓ คน โบราณเวช ๓๐ คน

นอกจากนี้ ครูจ่านงยังส่งบุตรชายที่ชื่อนายเอกรัฐ กาญจนโสภณ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยด้วยการนำความรู้เหล่านั้นมาผนวกเข้ากับความรู้ที่ค้นคว้าจากตำราถ่ายทอดให้กับผู้ที่มารับการอบรม ถ้าข้อความใดยังไม่แจ่มแจ้งก็ได้ปรึกษากับท่านผู้รู้ เช่น คุณหมอนาวุส ผุดผาด ซึ่งเป็นวิทยากรคนสำคัญเกี่ยวกับแพทย์แผนไทย

นอกจากนั้น ครูจ่านง ได้เรียนรู้จากบุตรชายอีกหนึ่งคนที่ชื่อ นายปรัชญากาจนนาโสภณ ซึ่งได้ผ่านการศึกษาด้านแพทย์แผนปัจจุบัน ครูจ่านงได้สอบถามบุตรชายถึงวิธีการรักษาโรคของแพทย์แผนปัจจุบัน และสมุฏฐานของโรค แล้วนำมาประยุกต์รักษาโดยแพทย์แผนโบราณ

การเรียนรู้

ครูจ่านงได้ศึกษาเรียนรู้เรื่องสมุนไพรจากคุณตาและครอบครัว ซึ่งเป็นหมอพื้นบ้าน มาตั้งแต่เด็ก โดยได้เรียนรู้การเก็บสมุนไพร การจัดยา และการปรุงยาจากคุณตา และการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงสาธารณสุข

องค์ความรู้

ครูจ่านงมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านสำหรับการรักษาโรคต่าง ๆ ทดลองนำสมุนไพรไปปรุงเป็นสูตรยา จนได้รับอนุญาตให้จัดทะเบียนยาและปรุงยาสมุนไพรเพื่อการรักษาได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งองค์ความรู้ด้านการรักษาโรคด้วยสมุนไพรของครูจ่านงแบ่งออกได้ดังนี้

๑. ด้านประกอบโรคศิลปะ สาขาโบราณเภสัช ได้แก่ วิชาเภสัชกรรมโบราณ
๒. ด้านประกอบโรคศิลปะ สาขาโบราณเวช

กระบวนการถ่ายทอดความรู้

ครูจ่านงได้สอน ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ดังนี้

๑. การศึกษาในระบบ เป็นวิทยากรภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา
๒. การศึกษาตามอัธยาศัย ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน กลุ่มผู้สนใจต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายสมุนไพรโครงการหลวง จัดอบรมให้แก่เครือข่ายกลุ่มสนใจทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ และเป็นวิทยากรบรรยายความรู้ด้านสมุนไพรให้แก่หน่วยงาน สมาคม และกลุ่มศึกษาดูงานด้านสมุนไพร

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาสาระการถ่ายทอดความรู้ของครูจ่านงแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านประกอบโรคศิลปะ สาขาโบราณเภสัช ได้แก่ วิชาเภสัชกรรมโบราณ
๒. ด้านประกอบโรคศิลปะ สาขาโบราณเวช

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูจำนงได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการถ่ายทอดความรู้ดังนี้

๑. จัดตำราเรียนการแพทย์แผนไทยให้แก่ผู้ที่รับการศึกษาอบรม นำไปประกอบการเรียน
๒. เป็นวิทยากรบรรยายให้แก่ผู้เข้าอบรม ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การศึกษาออกโรงเรียน สถาบันการศึกษาทุกระดับ ผู้สนใจทั่วไป
๓. เปิดการอบรมทุกเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จนปัจจุบัน โดยใช้ทุนส่วนตัวและกองทุนสมทบบางส่วนของผู้สนใจ ให้แก่ผู้สนใจที่จะขอสอบเพื่อขอใบอนุญาตให้ประกอบโรคศิลปะจากกระทรวงสาธารณสุข
๔. มีการเตรียมการสอนที่เป็นระบบคล้ายกับการศึกษาในระบบอย่างละเอียด โดยใช้เวลากลางคืนที่ว่างจากภารกิจ โดยได้รับแนวคิดจากภรรยาที่เป็นอาจารย์ผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ได้แก่ มีการเตรียมการสอน การเตรียมเนื้อหา การทำแผนการสอนอย่างละเอียด เพราะครูจำนงถือว่าต้องให้ความละเอียดรอบคอบในการรักษา เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพโดยตรง
๕. จัดให้สถานที่เปิดสอนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งเป็นทั้งสถานที่เรียน สถานที่ดูงาน เพราะเป็นทั้งห้องปรุรงยา การจัดนิทรรศการ ห้องเก็บตัวยาสมุนไพรชนิดต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร

การสร้างเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้

๑. ผลจากการเปิดการสอนแพทย์แผนไทย สาขาโบราณเภสัช และโบราณเวช มีผู้ขอเข้าศึกษาประมาณ ๑๔๐ คน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มาจากทุกอำเภอของจังหวัดกระบี่ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งมีบางท่านได้เปิดเป็นสถานประกอบการ เนื่องจากสอบผ่านขอใบอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขได้ ได้แก่ จังหวัดกระบี่ อำเภออ่าวลึก อำเภอปลายกระยา อำเภอเหนือคลอง อำเภอคลองท่อม อำเภอทับปุด จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ อำเภอพระแสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดพังงา ได้แก่ อำเภอโคกกลอย และอำเภอเกาะยาว
๒. คนไข้ที่มารับการบำบัด เมื่อมีอาการป่วยอีกก็จะย้อนกลับมาปรึกษาอีกเป็นครั้งต่อไป
๓. ผู้เรียนจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ที่มาเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ของครูจำนง

๔. กลุ่มผู้เรียนที่เป็นกลุ่มสนใจของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกระบี่
๕. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มนายแพทย์พื้นบ้านด้วยกัน

การที่ครูจําแนง กาญจนโสภณ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

ครูจ่านอง กาญจนโสภณ เกิดวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรของนายเรือง และนางนึ่ง กาญจนโสภณ สมรสกับนางสาวประนอม ผลสมบุรณ์ มีบุตรชายด้วยกัน ๒ คน

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
- ◆ สำเร็จการศึกษาพิเศษประโยคครูมัธยม (พม.)

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกาศเกียรติคุณ บุคคลดีเด่นที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ จากสโมสรโรตารี จังหวัดกระบี่
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านการแพทย์แผนไทย จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี

คำประกาศเกียรติคุณ
นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี

ครูไชยยุทธ ปิ่นประดับ เกิดเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่จังหวัดภูเก็ต เป็นผู้ศึกษาเรียนรู้เรื่องประเพณีจากบรรพบุรุษและจากวิถีชีวิตการเป็นชาวเหมืองของตนเอง เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ดีบุกของประเทศไทย มีความรักชื่นชอบในขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวเหมืองและชาวภูเก็ต เมื่อได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ดีบุกที่อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ได้บูรณาการการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่จัดในพิพิธภัณฑ์ เป็นสื่อการเรียนรู้เรื่องปรัชญา ศาสนา และประเพณี เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดั่งามแก่คนในชุมชน

การที่ครูไชยยุทธ ปิ่นประดับ นำความรู้ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี (การทำพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ดีบุก) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี (การทำพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ดีบุก) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

ครูไชยยุทธ ปิ่นประดับ เป็นผู้ริเริ่มจัดทำโครงการพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวเหมืองแร่ขึ้น ณ บริเวณโรงเรียนบ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ ใช้พิพิธภัณฑ์เป็นสื่อการเรียนรู้เรื่อง ปรัชญา ศาสนาและประเพณีของชาวเหมืองและชาวจังหวัดภูเก็ต

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูไชยยุทธสำเร็จการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ประกอบอาชีพเป็นคนงานเหมืองแร่ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๕-๒๕๒๒ และเมื่อเห็นว่าในอนาคตจะไม่มีการทำงานเหมืองแร่ตึกในประเทศไทยอีกต่อไป จึงเริ่มศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับแร่ตึก และการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ตึก สำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคตจากนักวิชาการ และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ

ในเวลาต่อมาครูไชยยุทธเริ่มสะสมตัวอย่างแร่และได้นำมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์จัดทำตัวอย่างแร่แต่ละชนิดพร้อมชื่อสามัญ และวิทยาศาสตร์ เป็นภาษาละตินและอังกฤษ และบอกเล่าถึงที่เกิดที่มาชัดเจนด้วยหลักการพิพิธภัณฑ์ จัดหาสื่อเสริมประเภทหุ่น เสื้อผ้าจริงและเครื่องใช้จริงของชาวเหมืองแร่มาจัดแสดงให้เห็นสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และประเพณีอีกด้วย

ครูไชยยุทธได้จัดแสดงและหาวิธีการนำเสนอสิ่งของเหล่านั้นให้เป็นสื่อถ่ายทอดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยไม่มีบรรยากาศของการเรียนการสอนในชั้นเรียนแต่อย่างใด ความรู้ที่ผู้ชมผู้รับการถ่ายทอดได้รับเป็นข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกันไปหลายเรื่อง เริ่มจากเทคโนโลยีไปถึงชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบประเพณี ศิลปกรรม สิ่งแวดล้อม ชุมชน พฤติกรรมของคนในสังคม และภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งเพียงพอที่จะทำให้คนภูเก็ต (และคนไทยทั่ว ๆ ไป) เข้าใจตัวตน สังคมและท้องถิ่นของตนเองจนเกิดความภาคภูมิใจที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ได้ งานของครูไชยยุทธเป็นการเก็บอดีตไว้เป็นอนุสรณ์และเป็นห้องปฏิบัติการการเรียนการสอนนอกระบบอย่างเป็นทางการเป็นระบบเพื่ออนาคตของคนรุ่นต่อ ๆ ไป

การเรียนรู้

ครูไชยยุทธได้เรียนรู้เรื่องประเพณีจากบรรพบุรุษและจากวิถีชีวิตของตนเอง โดยใช้เรื่องราวของเหมืองแร่เป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ได้เรียนรู้เรื่องของเหมืองแร่ดิบจากการร่อนแร่หาแร่ในลำคลองและเหมืองแร่ดิบตั้งแต่อายุ ๑๔ ปี ซึ่งเป็นวิถีชีวิตการทำมาหากินของผู้คนในยุคนั้น เมื่อเข้าวัยทำงาน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ พร้อมกับได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกลที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ ณ ประเทศ ญี่ปุ่น นอกจากนั้น ยังศึกษาเรื่องการทำเหมืองแร่จากเอกสารต่าง ๆ เช่น จากวิทยานิพนธ์ของอาจารย์พรณี อวนสกุล ที่นำเสนอต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมกับศึกษาตัวอย่างแร่ต่าง ๆ เมื่อมีปัญหาที่ไม่เข้าใจ ก็ได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ดิบ จนกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ

องค์ความรู้

ครูไชยยุทธเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ดิบของประเทศไทยที่ตำบลกะทู้ จังหวัดภูเก็ต จากนั้น ได้ศึกษาในเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวเหมือง และในวิถีชีวิตของชาวภูเก็ต โดยใช้โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่จัดในพิพิธภัณฑ์เป็นสื่อการเรียนรู้ในการอธิบายถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับปรัชญา ศาสนา และประเพณี เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญของชาวไทยและชาวต่างประเทศ

การถ่ายทอดความรู้

ครูไชยยุทธได้สอน ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ดังนี้

๑. การศึกษาในระบบ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยเรื่อง ดิน หิน แร่ กับปรัชญา ศาสนา และประเพณีของชาวภูเก็ต ณ โรงเรียนบ้านกะทู้

๒. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้แก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จัดทำสื่อ ซีดี เผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป และจัดทำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนเหมืองใน Web Site ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

ครูไชยยุทธได้หยิบยกเอาสินแร่ต่าง ๆ บอกเล่าถึงที่มาอย่างชัดเจนด้วยหลักการพิพิธภัณฑ์ พร้อมทั้งอธิบายให้เห็นถึงสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีมาแต่อดีตจนปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑. พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ติบุกแห่งเดียวในประเทศไทย ซึ่งจัดแสดงอยู่ ณ โรงเรียนบ้านกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

๒. ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเหมืองและขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของคนภูเก็ตที่ได้รับสืบทอดมาจากชาวเหมืองเมื่อ ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูไชยยุทธได้ร่วมมือกับครูในโรงเรียนบ้านกะทู้ และบุคคลในชุมชนในการถ่ายทอดความรู้ดังนี้

๑. พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นแกนนำในการจัดทำโครงการพิพิธภัณฑ์หินดินแร่ ฯลฯ ณ โรงเรียนบ้านกะทู้ ซึ่งต่อมาก็ได้ปรับปรุงให้มีสาระครอบคลุมไปถึงชีวิต และความเป็นอยู่ของคนเมืองด้วย

๒. เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เฉพาะนี้แก่นักเรียนนักศึกษาและคนทั่วไปทั้งในและนอกจังหวัดภูเก็ตด้วยตนเองเป็นภาษาต่าง ๆ อย่างผู้นำชุมชนในพิพิธภัณฑ์ประเทศสหรัฐอเมริกาเรียกว่า interpreter ซึ่งหมายถึงผู้ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้วยภาษาและวิธีการที่ทำให้คนรู้สึกเป็นกันเอง ไม่เหมือนคุยกับผู้เชี่ยวชาญ

๓. นอกจากจะเป็นผู้ถ่ายทอดในลักษณะครุภูมิปัญญาสม่ำเสมอแล้วยังดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักแหล่งเรียนรู้แห่งนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ ในโอกาสที่สำคัญ ๆ ต่างๆ ทั้งในรูปแบบของการประกาศ บอกเล่า หรือทำซีดีออกมาเผยแพร่เอง หรือขอลงใน web site ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และร่วมมือกับเครือข่ายจนเขียนเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์เผยแพร่เพิ่มเติม

การที่ครูไชยยุทธ ป็นประดับ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านปรัชญา ศาสนา ประเพณี เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูไชยยุทธ ปิ่นประดับ เกิดเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ณ บ้านเลขที่ ๘๐ ถนนวิจิตร
สงคราม หมู่ที่ ๗ บ้านทุ่งทอง ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๓, และปี พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๒๘ ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดภูเก็ต เขตอำเภอกะทู้
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์ สาขาการพัฒนาชุมชน จากสถาบันราชภัฏภูเก็ต
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี
จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นางถนอม ศิริรักษ์

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านโภชนาการ

คำประกาศเกียรติคุณ
นางถนอม ศิริรักษ์
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านโภชนาการ

ครุถนอม ศิริรักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๐ จังหวัดสงขลา เป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ด้านโภชนาการท้องถิ่น มาจากบรรพบุรุษ คิดค้น สร้างสรรค์ และพัฒนากระบวนการทำน้ำบูดูสูตรใหม่ ซึ่งได้ทั้งน้ำปลา น้ำบูดูและซีอิ๊ว ทำให้ได้คุณค่าทางโภชนาการและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ก่อให้เกิดคุณูปการทั้งด้านโภชนาการ การสร้างงาน และสร้างรายได้ของคนในชุมชน

การที่ครุถนอม ศิริรักษ์ นำความรู้ด้านโภชนาการที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านโภชนาการ ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นางถนอม ศิริรักษ์

ครุภูมิปัญญาไทย
ด้านโภชนาการ

ครูถนอม ศิริรักษ์ จากจังหวัดสงขลา เป็นผู้นำสตรีตัวอย่างที่ต่อสู้ชีวิตและใฝ่เรียน ใฝ่รู้ จนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมตลอดมา

ครูถนอม ได้เรียนรู้เรื่องการแปรรูปอาหารจากสัตว์น้ำทะเล ซึ่งเป็นทรัพยากรที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ เช่นการทำน้ำบูดู การทำซีอิ้วปลา การทำน้ำปลา ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองภาคใต้ โดยได้นำมาปรับปรุงประยุกต์และพัฒนาให้มีรสชาติและมีคุณค่าทางโภชนาการสูงขึ้นอยู่เสมอ

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครูถนอม เกิดที่ระโนด เมื่อปี ๒๔๗๐ บิดารับราชการเป็นศึกษาธิการ เมื่อครูถนอมเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มารดาเสียชีวิต จึงมาอาศัยอยู่กับคุณลุงคุณป้า ซึ่งรับราชการอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ จนกระทั่งเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนวรนารีเฉลิมสงขลา และเข้ารับราชการครูจนตำแหน่งสุดท้ายที่ลาออกจากราชการ คือผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียนบ้านสะทิงพระ ด้วยวัย ๕๕ ปี เมื่อลาออกก็มีความสุขกับงานช่วยสังคมจนได้รับตำแหน่งทางสังคมจนถึงระดับจังหวัดมากมาย

ครูถนอมได้รวมทุนรวมคนจัดอาชีพเสริม และขยายกิจกรรมออกไปหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผลิตเต้าเจี้ยวจากถั่วเหลือง กลุ่มทำขนมพื้นเมือง กลุ่มแปรรูปอาหารจากสัตว์น้ำ ฯลฯ

ครูถนอมมีความสามารถในการแปรรูปอาหาร ได้เริ่มหัดเรียนทำบูดูจากคุณป้าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยนำปลาทะเลตัวเล็ก มาหมักทำน้ำบูดู ด้วยการใส่สับปะรดหั่นเป็นแว่นหรือใช้ส้มแขกรอกันเืองเพื่อลดความเค็มของเกลือ โรยด้วยน้ำตาลแว่นหรือน้ำตาลโตนดเล็กน้อย เพื่อลดความคาวของปลา และจากการศึกษาดูงานการทำน้ำปลาจากถิ่นต่าง ๆ ครูถนอมนำน้ำบูดูส่วนหนึ่งหมักทำน้ำปลาใน พ.ศ. ๒๕๒๐ ใส่ขวดบ่มตากแดดนาน ๖-๘ เดือน เป็นสูตรเฉพาะของครูถนอม

ต่อมาเมื่อนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ เครื่องบดไฟฟ้าที่ใช้บดเครื่องแกงเข้ามาใช้ ครูถนอมจึงนำสมุนไพรต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำน้ำบูดู เช่น หอมแดง ใบมะกรูด ข่า ตะไคร้ ซึ่งจะนำมาเคี้ยว และในที่สุดต้องกรองทิ้งจนเหลือแต่น้ำบูดูนั้น ครูถนอมเห็นว่าสมุนไพรดัง

กล่าวเป็นสมุนไพรรักษาโรคได้ทั้งหมด และให้คุณค่าทางโภชนาการสูง จึงนำสมุนไพรมาดัดให้ละเอียด ทำให้ได้สูตรน้ำบูดูที่มีสมุนไพรมดละเอียดเป็นคนแรก ทำให้ได้สูตรสมุนไพรรักษาไข้และรสหวานกลมกล่อมกว่าเก่า

การทำซีอิ๊วปลา ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ไปเยี่ยมบุตรชายที่เรียนหนังสือในเมือง พบน้ำบูดูที่ค้างขวดเล็กน้อยหลายขวด เกิดความเสียดายจึงนำมาต้มใหม่ กรองเครื่องปรุงออก ซิมดูรสชาติคล้ายซีอิ๊วอร่อยไม่แพ้ถั่วเหลือง จึงคิดสูตรการทำน้ำซีอิ๊วปลาจากน้ำบูดูได้สำเร็จ

ครุถนอมได้นำความรู้ทั้งหมดมาเผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วภาคใต้ ทั้งภาครัฐและเอกชนมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ จนปัจจุบัน ทั้งยังเป็นวิทยากรฝึกอบรมแก่ผู้สนใจทั่วไป รวมทั้งบันทึกเป็นหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้สอนในโรงเรียนด้วย

การเรียนรู้

การเรียนรู้ของครุถนอม เกิดจากการเรียนรู้จากบรรพบุรุษ ญาติผู้ใหญ่ ครูในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และปฏิบัติต่อเนื่องสืบทอดกันมา ตลอดจนการค้นคว้าทดลองทำหลาย ๆ ครั้ง และมีกรรมวิธีง่าย ๆ ในการปฏิบัติ ซึ่งชุมชนสามารถนำไปทำได้ และได้นำไปถ่ายทอดให้แก่ชุมชน ขณะเดียวกันครุถนอมก็ยังแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนอีกด้วย

องค์ความรู้

ครุถนอม เป็นผู้เชี่ยวชาญในการนำภูมิปัญญาด้านโภชนาการดั้งเดิมของไทย มาปรับปรุงยุคต่อ พัฒนาและเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการจากผลิตภัณฑ์ทะเล ให้ทั้งคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ค้นพบและพัฒนาน้ำปลา ซีอิ๊วปลา น้ำบูดู ให้เกิดคุณค่าทางโภชนาการและเกิดมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจต่อบุคคลในชุมชน

การถ่ายทอดความรู้

ครุถนอมได้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ สมาชิก และกลุ่มแม่บ้านจากชุมชนต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้เองในครัวเรือน ผู้ประกอบการจนเกิดโรงงานอุตสาหกรรมน้ำปลาในภาคใต้ ประมาณ ๑๐๐ กว่าแห่ง ล้วนแล้วแต่นำสูตรของครุถนอมไปแปรรูปทั้งสิ้น สร้างรายได้ให้กับโรงงาน โดยขายได้วันละประมาณ ๑๐,๐๐๐ ขวด ทั่วภาคใต้ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้นำความรู้มาเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและการประกอบอาชีพ โดยให้ปฏิบัติต่อจนสามารถทำได้

นอกจากนี้ยังถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนในระบบ ซึ่งสถาบันการศึกษาบางแห่งตระหนักถึงความสำคัญ จึงได้นำความรู้ดังกล่าวไปจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

ปัจจุบันครุณอมได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้สนใจดังนี้

๑. กลุ่มแม่บ้านทั้งอำเภอสะทิงพระ รวมทั้งต่างอำเภอและต่างจังหวัด
๒. เผยแพร่การทำน้ำปลาแก่เกษตรกร จังหวัดสงขลา
๓. เผยแพร่สูตรน้ำปลาทางหนังสือพิมพ์สยามรัฐ คอลัมน์สารสนเทศเพื่อพัฒนาการเกษตรและชนบท ฉบับวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๐
๔. เผยแพร่ในจุลสารรายเดือนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒๖๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ คอลัมน์เทคนิคการเกษตร ฯลฯ
๕. ออกอากาศเผยแพร่แก่สถานีวิทยุโทรทัศน์ท้องถิ่น เพื่อเป็นความรู้ในรายการวิทยุเพื่อชุมชน
๖. เผยแพร่สูตรข้าวยาอร่อย ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติมุสลิม คอลัมน์ภูมิปัญญาเรื่องเส้นทางอาชีพ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๔๒
๗. ชุมชนใกล้เคียงมาขอสัมภาษณ์
๘. ออกเผยแพร่ตามการจัดงานนิทรรศการต่าง ๆ

เนื้อหาการถ่ายทอด

เนื้อหาการถ่ายทอดของครุณอมเป็นเรื่องของการแปรรูปสัตว์น้ำทะเลมาเป็นอาหาร ซึ่งเป็นทรัพยากรที่หาได้ง่ายในจังหวัดภาคใต้ ดังนี้

๑. การทำน้ำบูดูข้าวยาสูตรดั้งเดิมโดยกรองเอาสมุนไพรรอบอก
๒. การทำน้ำปลาจากน้ำบูดู
๓. การทำน้ำบูดูสูตรใหม่โดยเป็นสมุนไพรรอบอกด้วยเครื่องบดไฟฟ้าผสมลงไปใต้น้ำบูดู
๔. การทำซีอิ๊วปลาโดยประยุกต์จากน้ำบูดู

การที่ครุณอม ศิริรักษ์ เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านโภชนาการ เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูถนอม ศิริรักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของนายสุวรรณ และนางแหม่ม เจริญกุล มีบุตรธิดารวม ๕ คน เป็นบุตรชาย ๔ คน บุตรหญิง ๑ คน

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากโรงเรียนวรนาธิเฉลิม จังหวัดสงขลา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เคยได้รับ จตุรตถาภรณ์ช้างเผือก (จช.)
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ - รางวัลแม่ดีเด่นในส่วนภูมิภาคประเภท “แม่ผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม” จากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๒ - ประกาศเกียรติคุณ การแข่งขันสวดมนต์ทำวัตรเช้าแปลถวายเป็นพระราชกุศล ในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๒
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๓ เข็มเกียรติคุณ “คนดี ศรีสงขลา” มูลนิธิเรารักสงขลา เฉลิมพระเกียรติ” จังหวัดสงขลา
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๕ โล่เกียรติคุณ “บุคคลผู้สร้างสรรค์เสียสละเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ” สาขา ต้นแบบคุณแม่ดีเด่นจากนักธุรกิจสร้างสรรค์สังคมไทย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านโภชนาการ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นางสาวนพมาศ พรมนุชาธิป

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงร้องเงี้ยว)

คำประกาศเกียรติคุณ

นางสาวนพมาศ พรมณูชาธิป

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงrongเง็ง)

ครุณพมาศ พรมณูชาธิป เกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๘๙ ที่จังหวัดปัตตานี เป็นผู้อนุรักษ์สืบสาน ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การแสดงrongเง็ง) จากขุนจารุประสิทธิ์ศึกษากร จากนั้นได้ศึกษาค้นคว้า สร้างสรรค์และพัฒนาศิลปกรรมการแสดงrongเง็งด้วยการปรับประยุกต์ดนตรี ท่ารำ และการแต่งกาย ที่เป็นศิลปะและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ประดิษฐ์ท่ารำเพิ่มเติมให้มีความงดงาม ทำให้การแสดงrongเง็ง เป็นที่ยอมรับในฐานะนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดปัตตานี

การที่ครุณพมาศ พรมณูชาธิป นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การแสดงrongเง็ง) ที่ตนเองศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (การแสดงrongเง็ง) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นางสาวนพมาศ พรมนุชาธิป

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (การแสดงร้องเงิง)

ครุณพมาศ พรมนุชาธิป จากจังหวัดปัตตานี เป็นผู้สืบสาน สร้างสรรค์ และพัฒนาศิลปะการแสดงร้องเงิงให้มีความงดงามและเป็น เอกลักษณ์สำคัญของจังหวัดปัตตานี มาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครุณพมาศ พรมนุชาธิป เป็นชาวจังหวัดปัตตานีโดยกำเนิด เกิดในครอบครัวค้าขาย มีพี่น้อง ๘ คน การศึกษาขั้นสูงสุดสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่สถาบันราชภัฏยะลา ได้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ

ขณะที่กำลังศึกษา บิดามารดาจะส่งเสริมทางนาฏศิลป์ มาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ขณะที่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ครุณพมาศได้รับความเมตตาจากท่านขุนจารุประสิทธิ์ศึกษา กร (ต้นตำรับร้องเงิง) ถ่ายทอดศิลปพื้นบ้าน “ร้องเงิง” ให้ในทุกเพลง โดยมีคุณนิมะ สุไลมาน เป็นคู่เต้นฝ่ายชายได้ถ่ายทอดลีลาการเต้น “ร้องเงิง” ให้อีกส่วนหนึ่งบอกถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ครุณพมาศมีความตระหนักในความสำเร็จของการอนุรักษ์ศิลปพื้น บ้านเป็นอย่างมาก จึงได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และแรงทรัพย์ ศึกษา ค้นคว้า และคิด ประดิษฐ์ท่ารำ ระบำพื้นบ้านต่างๆ เพิ่มเติมอีกหลายชุด ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่ท้องถิ่น โรงเรียน และจังหวัดตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน

การเรียนรู้

ครุณพมาศ ศึกษาเรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากครูผู้ริเริ่มการแสดง ร้องเงิง ท่านขุนจารุประสิทธิ์ศึกษากร คุณนิมะ สุไลมาน ซึ่งเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาด้าน การเต้นร้องเงิง และจากการเรียนรู้ด้วยตนเองในเรื่องการปรับประยุกต์ท่าเต้นร้องเงิง กับ การแสดง นาฏศิลป์พื้นบ้าน

องค์ความรู้

ครุณพมาศ มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม (การแสดงร้องเงิง) โดยได้ศึกษา

ค้นคว้า อนุรักษ์ สร้างสรรค์ และพัฒนาศิลปะการแสดงรื่องเง็ง ด้วยการปรับประยุกต์ทำรำ ดนตรี ด้วยการเน้นการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ประดิษฐ์ทำรำเพิ่มเติมให้มี ความงดงาม จำนวน ๘ ชุด มาเป็นเวลากว่า ๓๘ ปี ทำให้การแสดงรื่องเง็งกลายเป็นนาฏ ศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดปัตตานี

กระบวนการถ่ายทอดของความรู้

ครุณพมาศ มีการสอน ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ ดังนี้

การศึกษาในระบบ : ๑. เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงรื่องเง็ง) ให้แก่ผู้ เรียนในสถานศึกษา อาทิ โรงเรียนเมืองปัตตานี จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ นาฏศิลป์พื้นบ้านของกระทรวงศึกษาธิการ
๒. เป็นที่ปรึกษาภาคนิพนธ์ สาธิต และฝึกการแสดง รื่องเง็งให้นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

การศึกษาตามอัธยาศัย : ถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยให้แก่หน่วยงาน ต่างๆ ดังนี้

๑. ถ่ายทอดให้แก่ เอกชน ประชาชน ชุมชน หน่วย งานราชการ อาทิ พนักงานบริษัทเอกชน บริษัท ประกันภัย ข้าราชการตามหน่วยงานต่างๆ คณะ ลูกเสือชาวบ้าน รัฐวิสาหกิจ ประชาชนทั่วไป
๒. การถ่ายทอดผ่านสื่อ เช่น โทรทัศน์ ผ่านเว็บไซต์ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
๓. เผยแพร่ศิลปะการแสดงรื่องเง็งสู่ ๕ จังหวัด ชายแดนภาคใต้

เนื้อหาการถ่ายทอด

เนื้อหาถ่ายทอดทางด้านศิลปกรรมของครุณพมาศ ได้แก่ การรำ การเต้น และ ความรู้เรื่องรื่องเง็ง ซึ่งครุณพมาศได้รับการถ่ายทอด และได้นำมาประดิษฐ์คิดค้นทำรำขึ้นใหม่ โดยใช้ดนตรีพื้นบ้านจนเป็นที่นิยมไปทั่วภาคใต้

๑. ทำรำที่คิดค้นใหม่
  - ระบำแกนะอูแด (ระบำกุ่ม)

- ระบำอาเนาะดีดี (ระบำเลี้ยงต้อย)
- ระบำตารีบาแด (ระบำกระดิ่ง)
- ระบำปุตริซีปัส (ระบำพัด)
- ระบำบุหงารำไป (ระบำดอกไม้เงิน-ดอกไม้ทอง)
- ระบำปูฆง
- ระบำเบ็ดเตล็ด
- ระบำฟอนเทียน

๒. เพลงที่นิยมแสดงศิลปะพื้นบ้านรองเง็งมี ๘ เพลง คือ

- เพลงลาชูดวอ
- เพลงบูโจ๊ะปีซัง
- เพลงจินตาชายัง
- เพลงเลนัง
- เพลงมะอีนังลามา
- เพลงมะอีนังชวา
- เพลงอาเนาะดีดี
- เพลงบุหงารำไป

๓. นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องเข้าใจเรื่องของการแต่งกายที่ต้องแต่งให้เหมาะสมกับการแสดง ดังนี้

- ชุดราชสำนัก สำหรับผู้หญิงและชาย จะใช้ผ้ายกดอกสีเงินและสีทองเหมือนกัน
- ชุดชนชั้นกลาง ผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าซอกแก๊ะ ส่วนผู้ชายสวมชุดสลีแน สวมหมวกสีเหมือนชุดหรือหมวกสีดำ
- ชุดชาวบ้าน ผู้หญิงจะนุ่งผ้าปาเต๊ะ ส่วนผู้ชายจะแต่งกายสุภาพ สวมหมวกสีดำ สำหรับเสื้อผู้หญิงที่สวมใส่เรียกว่า เสื้อบานงหรือบันดง

๔. กฎเกณฑ์ที่ครูนพมาศจะอบรมให้แก่ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดีงามในศิลปะพื้นบ้านดังกล่าวให้คงอยู่ตลอดไป ได้แก่

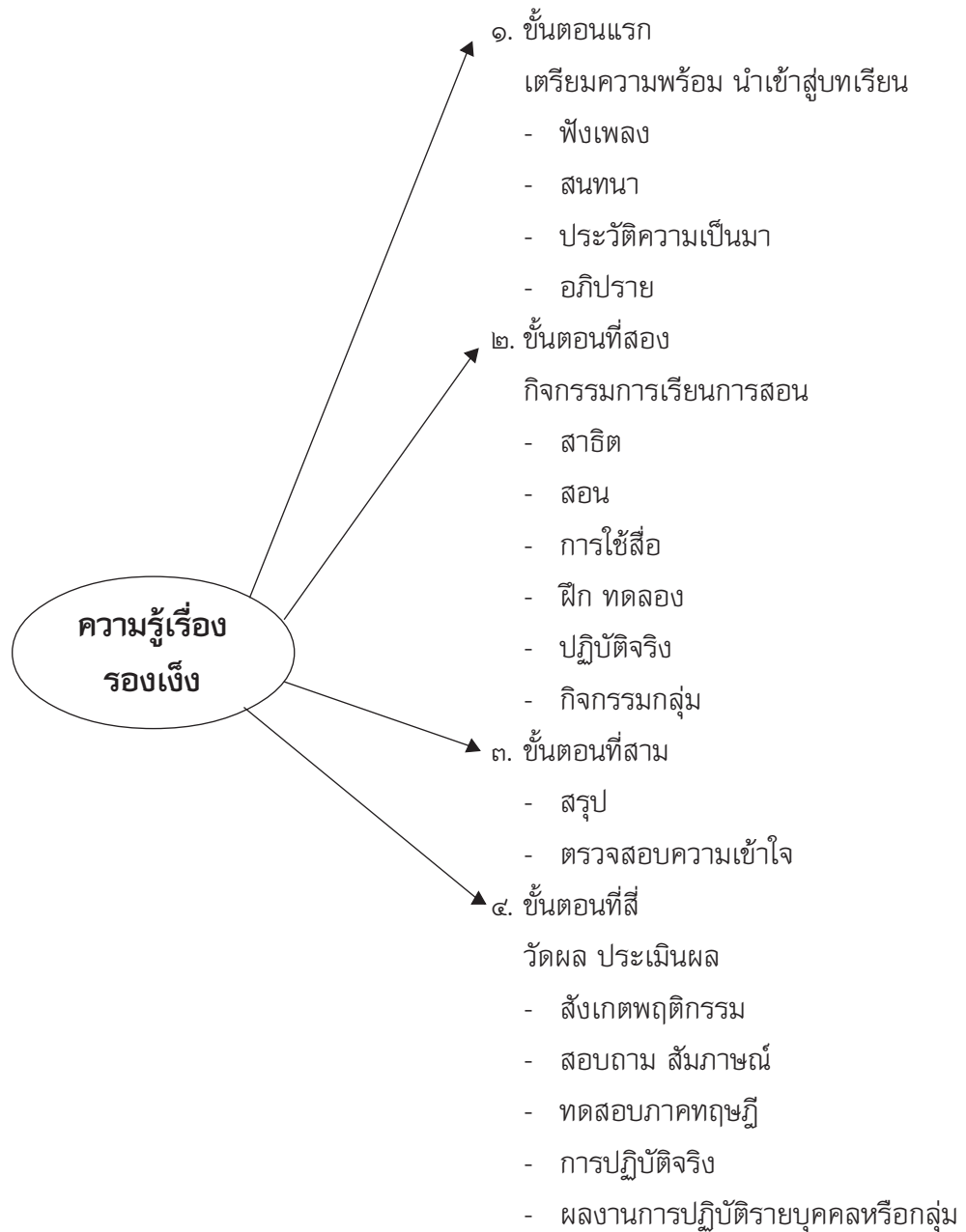
- การเดินให้ให้นิ่มนวล เพื่อให้สมกับศิษย์ที่มีครู
- ต้องก้าวเท้า แกว่งมือ ให้ถูกต้องกับจังหวะดนตรี
- จิตใจ ต้องปราศจากอารมณ์ตื่นเต้น และมีความขี้มแย้มแจ่มใส
- สายตาต้องว่องไว อย่าล้าหน้าหรือล้าหลังขณะที่รำหรือเต้นเป็นหมู่
- อย่าให้เกิดมีน้ำใจริษยาในบรรดาเพื่อนที่เล่นด้วยกันที่แสดงได้สวยงามกว่า

- อย่าแสดงกิริยาหึงผยอง เป็นที่มาแห่งความรังเกียจของบรรดาผู้ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มฝึกกันใหม่ ๆ ย่อมเหมือนเพชรน้ำดีที่ยังไม่ได้เจียรนัย

วิธีการถ่ายทอด

สำหรับนักเรียน นักศึกษา

- ช่อมเสริมเป็นรายบุคคลเพื่อให้เกิดความชำนาญ
- นำไปศึกษาต่อชั้นสูง
- นำไปประกอบอาชีพ

กลุ่มสนใจ หน่วยงานต่างๆ นอกกระบวนการศึกษา

การที่ครุพนมาศ พรหมนุชาธิป เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครุณพมาศ พรมนุชาธิป เกิดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นบุตรของนายเตงโฮ แซ่ฮ่วย และนางชวน พรมนุชาธิป เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๘ คน

การศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ครุศาสตร์บัณฑิต) จากสถาบันราชภัฏยะลา
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๒ ตริตรารภรณ์ช้างเผือก
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๕ เหรียญจักรพรรดิมาลา
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๐ ทิวติยาภรณ์มงกุฎไทย

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับโล่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และได้มอบให้กับจังหวัดปัตตานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับเกียรติบัตรครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดีเด่น (นาฏศิลป์พื้นบ้าน) ของอำเภอเมืองปัตตานี กระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับเกียรติบัตรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นผู้อนุรักษ์นาฏศิลป์พื้นบ้าน “รองเง็ง”
- ◆ พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้รับเกียรติบัตรอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จากสถาบันราชภัฏสงขลา
- ◆ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับโล่รางวัลชนะเลิศเข้าประกวดศิลปะพื้นบ้าน กระทรวงมหาดไทย
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้รับเกียรติบัตรและเข็มเชิดชูเกียรติ “ครูสดุดี” กระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับโล่ขอบคุณผู้มีอุปการะคุณช่วยจัดหาทุนสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนด้วยดีตลอดมา โรงเรียนเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายนิยม บำรุงเสนา

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงโนรา-หนังตะลุง)

คำประกาศเกียรติคุณ

นายนิยม บำรุงเสนา

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงโนรา-หนังตะลุง)

ครุนิยม บำรุงเสนา เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่จังหวัดพัทลุงเป็นผู้สืบสานศิลปะการแสดงโนรา-หนังตะลุงมาจากบรรพบุรุษ ด้วยการศึกษาองค์ความรู้การแสดงแบบดั้งเดิม มาปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย ทั้งด้านการอนุรักษ์เพื่อเป็นฐานของการเรียนรู้แบบขนบโบราณ สร้างสรรค์และพัฒนาให้มีความทันสมัยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์ศึกษาเรียนรู้ และศูนย์การเผยแพร่ศิลปะการแสดงโนรา-หนังตะลุง

การที่ครุนิยม บำรุงเสนา นำความรู้ด้านศิลปกรรม (การแสดงโนรา-หนังตะลุง) ที่ตนเองศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม (การแสดงโนรา-หนังตะลุง) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

ครุนิยม บำรุงเสนา

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านศิลปกรรม (การแสดงโนรา-หนังตะลุง)

ครุนิยม บำรุงเสนา จากจังหวัดชุมพร เป็นผู้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สืบสานและพัฒนาโนรามาทั้งแต่เด็กๆ หลังจากได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษแล้ว ก็ศึกษาเพิ่มเติมกับครุโนราที่มีชื่อเสียงหลายคน เมื่อมีโอกาสรับราชการครู ก็ได้จัดให้มีการฝึกโนราแก่นักเรียนและประชาชนทั่วไป มาเป็นเวลา ๒๑ ปี นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของโนราหนังตะลุง หรือที่เรียกว่าศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำหลักสูตรวิชาการสอนโนราแก่โรงเรียน ประดิษฐ์ท่ารำใหม่ๆ เป็นระบำพื้นบ้าน ประยุกต์ออกเผยแพร่จนได้รับความนิยมในคนรุ่นใหม่

การศึกษา ชีวิตและการทำงาน

ครุนิยม บำรุงเสนา จบการศึกษาระดับสูงสุด การศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒประสานมิตร เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๙

ครุนิยม เกิดในครอบครัวศิลปิน บิดาเป็นช่างตัดรูปหนังตะลุง มีความสามารถในการขับร้องเพลงบอก กลอนโนราและเป็นผู้เขียนบทประพันธ์สำหรับการแสดงหนังตะลุงให้แก่คณะหนังเส้น พักหมัด หนังพร้อมน้อย คุณลุง (นายช้อง บำรุงเสนา) เป็นคนเขียนกลอนหนังตะลุงให้หนังตะลุงหลายคนะ ส่วนป้า (นางเปลื้อง พลเพชร) เป็นครุใหญ่โนรา ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชุมพร

การเกิดและเติบโตในครอบครัวศิลปิน ทำให้ครุนิยมได้สืบทอด สืบสาน สร้างสรรค์ และพัฒนาศิลปะการแสดงหนังตะลุงและโนรามามากจากครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๐๙ ครุนิยมได้เข้าพิธีครอบครัวโนรา กับนางเปลื้องพล และครอบครัวหนังตะลุงกับหนังเส้น พักหมัด ในปี พ.ศ.๒๕๑๐ พร้อมกับศึกษาเพิ่มเติมทั้งในเรื่องของโนราและหนังตะลุงจากผู้รู้ในท้องถิ่น ท่านอื่นเพิ่มเติมจากที่ได้รับจากบรรพบุรุษ

เมื่อมารับราชการในปี พ.ศ.๒๕๒๐ ที่โรงเรียนศรีวิทยาภัย จังหวัดชุมพร ก็เริ่มจัดให้การรำโนราอยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน เป็นคณะโนราศรีวิทยาภัย โดยมีผู้รำ ผู้เล่นดนตรี เป็นนักเรียนเป็นคณะแรกของภาคใต้ ซึ่งเริ่มในปี ๒๕๓๑ ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งในชุมพร

ตื่นตัวมากและออกบริการชุมชนไม่ต่ำกว่า ๔ ครั้งต่อปี

นอกจากนั้น ครูนิยมนั่งจัดสอนโนรา-หนังตะลุงเป็นวิทยาทานให้แก่ประชาชน ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๕ จนถึงปัจจุบัน จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (โนรา-หนังตะลุง) เป็นแห่งแรกของภาคใต้ตอนบนตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๗ จนถึงปัจจุบัน โดย

การบูรณาการองค์กรภาครัฐและเอกชนร่วมดำเนินการ ได้แก่ โรงเรียนศรีวิชัย สมพันธ์ ศิลปินพื้นบ้านศรีวิชัยชุมพร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สภาวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร สมาคมผู้ใหญ่วัยทองชุมพร

การเรียนรู้

ครูนิยามได้สืบทอดความรู้เรื่องโนรา-หนังตะลุงจากบรรพบุรุษและได้ฝึกหัดศึกษาเพิ่มเติมจากหนังสือ ท่องหล่อ (ศิลปินแห่งชาติ) โดยวิเคราะห์ ฝึกหัดทำรำดั้งเดิมที่เป็นท่าแม่บทที่สำคัญให้ถูกต้องตามแบบเดิม เช่น ท่าเขียนพราวย ท่าแทงเข้ ท่ารำเพลงปี่ ซึ่งกำลังสูญหาย นอกจากนั้นได้ประดิษฐ์ท่ารำขึ้นมาใหม่ ให้สอดคล้องกับท่าออกกำลังกายที่เหมาะสมกับนักเรียน และประยุกต์เข้ากับท่ารำโนรา ริเริ่มประดิษฐ์ตู้ไฟฟ้าที่ใส่ตัวหนังตะลุงเพื่อเป็นเครื่องมือในการสอนเรื่องหนังตะลุง โดยใส่ข้อมูลทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นนวัตกรรมสำหรับการถ่ายทอดความรู้

องค์ความรู้

ครูนิยาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรม (การแสดงโนรา-หนังตะลุง) ทั้งในเรื่องการอนุรักษ์ สร้างสรรค์และการพัฒนา เห็นว่าโนราและหนังตะลุง ที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ได้เสื่อมคุณค่าลงเป็นอย่างมาก จึงเป็นแกนนำจัดตั้งคณะโนรา-หนังตะลุง ขึ้นในตำบลนาชะอัง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร โดยครูนิยามเป็นผู้ฝึกสอนท่าแม่บทที่ถูกต้องและฝึกหัดให้คณะโนราแสดงหนังตะลุงคนซึ่งใช้คนเป็นตัวรูปหนังจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ต่อจากนั้นจึงได้นำแนวคิดนี้เข้าไปจัดตั้งคณะโนรา-หนังตะลุงในศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชุมพร วิทยาลัยพยาบาลชุมพร โรงเรียนศรีวิชัย โรงเรียนทุ่งตะโก ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวัดเทพเจริญ

ปัจจุบันได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นชุมชนไว้ที่อาคารหลังเก่า โรงเรียนศรียาภัย โดยได้รับการสนับสนุนจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร หอการค้าจังหวัดชุมพร และองค์กรในชุมชน

กระบวนการถ่ายทอดของความรู้

ครุนิยมสอน ถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ในรา-หนังตะลุงแก่ผู้เรียน ดังนี้

การศึกษาในระบบ : เป็นวิทยากรภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (การแสดงโนรา-หนังตะลุง) แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

การศึกษาตามอัธยาศัย : ถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยให้แก่หน่วยงานต่างๆ ดังนี้

๑. ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ณ อาคารเรียนหลังเก่า โรงเรียนศรียาภัย
๒. สมาชิกเครือข่ายคณะโนราหนังตะลุงในวิทยาลัยพยาบาลชุมพร โรงเรียนศรียาภัย โรงเรียนทุ่งตะโก ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวัดเทพเจริญ ฯลฯ เป็นต้น

วิธีการถ่ายทอด

ครุนิยม ได้ร่วมกับผู้รู้ในท้องถิ่นจากจังหวัดต่างๆในภาคใต้ มาร่วมเป็นวิทยากรในการสอน ให้ผู้เรียนได้รับเทคนิคการแสดงที่หลากหลาย ได้แก่

- ◆ ได้เชิญผู้รู้ในวิชาโนราของปักษ์ใต้จากพัทลุง สุราษฎร์ธานี ชุมพร ระนอง มาพบปะปรึกษาหารือวิธีรำโนราที่ถูกต้องแล้วจัดบันทึกเป็นตำรา แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการปฏิรูปการศึกษา
- ◆ จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนศรียาภัยเป็นวิชาเลือกเสรี กิจกรรมชุมชน ศิลปะพื้นบ้าน
- ◆ เปิดการเรียนการสอนในวันเสาร์ - อาทิตย์ และนอกเวลาราชการ ให้แก่ประชาชนและผู้สนใจในจังหวัดชุมพร
- ◆ ขยายเครือข่ายไปที่อำเภอต่างๆ
- ◆ ใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น วีดิทัศน์ และการเรียนการสอนโดยการฝึกปฏิบัติจริง โดยการพาออกไปแสดงตามชุมชนต่างๆ
- ◆ สร้างกระบวนการถ่ายทอดระบบพี่สอนน้อง และการเรียนตามอัธยาศัย ตามหลักการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นความดีงามของวิถีไทย

การที่ครุนิยม บำรุงเสนา เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านศิลปกรรม (การแสดงโนราห์-หนังตะลุง) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูนิยม บำรุงเสนา เกิดวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๙๒ ณ ตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เป็นบุตรของนายพินและนางชั้น บำรุงเสนา เป็นบุตรคนที่ ๔ จากจำนวนพี่น้อง ๔ คน สมรสกับนางสาวรุ่งฤดี ศรีสุวรรณ มีบุตรด้วยกัน ๒ คน ธิดา ๑ คน บุตรชาย ๑ คน

การศึกษา

การศึกษาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปี พ.ศ.๒๕๑๙

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ.๒๕๓๖ ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณบุคคลดีเด่น ด้านวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร
- ◆ พ.ศ.๒๕๓๙ ได้รับเกียรติบัตรครูดีเด่นการส่งเสริมภาษาไทยจากกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับเกียรติบัตรครูดีเด่นกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับเกียรติบัตรครูดีศรีวิทยากรกระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ พ.ศ.๒๕๔๕ ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณศิลปินดีเด่นจังหวัดชุมพรสาขาการรำโนราจจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ◆ พ.ศ.๒๕๔๕ ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดชุมพร
- ◆ พ.ศ. ๒๕๔๖ ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านศิลปกรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายมนูญ ไยบัวทอง

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (การเลี้ยงสัตว์)

คำประกาศเกียรติคุณ
นายมนูญ ไยบัวทอง
ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (การเลี้ยงสัตว์)

ครุมนูญ ไยบัวทอง เกิดวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่จังหวัดชุมพร เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม (การเลี้ยงสัตว์) ค้นคว้า ทดลอง นำหมูป่าผสมข้ามสายพันธุ์กับหมูพันธุ์เหมยซาน ทำให้ได้สายพันธุ์หมูใหม่ที่มีลูกตก เลี้ยงง่าย โตเร็ว เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกร คิดค้นสูตรอาหารหมูปลอดสารพิษจากลำต้นและใบของมันสะปะหลัง ที่ให้คุณค่าทางอาหารสูง ค้นพบสูตรฮอร์โมนจากรกสัตว์ เพื่อบำรุงพืช ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่เกษตรกร

การที่ครุมนูญ ไยบัวทอง นำความรู้ด้านการเกษตรกรรม (การเลี้ยงสัตว์) ที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านเกษตรกรรม (การเลี้ยงสัตว์) ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นายมนูญ ไยบัวทอง

ครุภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม

ครุมนูญ ไยบัวทอง เป็นเกษตรกรที่มีความขยันขันแข็งและชอบทำงานมาตั้งแต่เด็ก และริเริ่มประกอบอาชีพใหม่ ๆ ก่อนคนอื่น เมื่อประสบความสำเร็จก็ใช้ฟาร์มของตนเองเป็นจุดสาธิต และชักชวนให้ผู้อื่นทำโดยการให้คำปรึกษา และทดลองปฏิบัติจริง จากการทำฟาร์มสัตว์ ก็ได้ฟาร์มของครุมนูญเป็นเกษตรผสมผสานที่มีทั้งการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ เป็นศูนย์ถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมให้แก่เกษตรกรนำไปปรับประยุกต์เพื่อการสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

ครุมนูญเป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนบุตร ๕ คน ของครอบครัวชีวิตในวัยเด็กชอบค้าขาย ตั้งแต่เรียนอยู่ระดับชั้น ป.๑- ม.๖ เมื่อมีเวลาว่างก็ช่วยพ่อแม่ทำงานและคิดริเริ่มทำงานใหม่ ๆ ก่อนเสมอ พออายุได้ ๒๐ ปี ก็เริ่มทำกิจการเลี้ยงโคขุน เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำสวน ผลิตผลผลิตออกขายต่างจังหวัด ครุมนูญมีคติประจำใจว่า อย่านอนตื่นสาย อย่าย่ำทำกิน อย่ำหมิ่นเงินน้อย

ครุมนูญจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ขณะนี้กำลังศึกษาระดับ ปวส. คณะวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีทางการเกษตรจังหวัดชุมพร เคยรับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ผสมพันธุ์เทียมของหน่วยงานส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กองบัญชาการทหารสูงสุด (นสต. สขส. กรป.) รวมอายุราชการได้ ๒๔ ปี จึงลาออกประกอบอาชีพส่วนตัว

การเรียนรู้

ชีวิตการเรียนรู้ของครุมนูญ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มเรียนรู้จากการช่วยพ่อแม่ทำเกษตรกรรม แต่ครุมนูญเริ่มเรียนรู้จากการช่วยพ่อแม่ทำงาน การสร้างงาน

ให้แก่ตนเองตั้งแต่เยาว์วัย จนกระทั่งเติบโตใหญ่ การเรียนรู้ที่ยาวนานได้ปมเพาะฐาน ประสบการณ์ให้แก่ครูมณูญได้อย่างเข้มแข็ง โดยเฉพาะการเรียนรู้จากการประกอบอาชีพ เลี้ยง สัตว์และการทำเกษตรกรรม ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

องค์ความรู้

ครูมณูญเป็นผู้เชี่ยวชาญสูงยิ่งในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ทางด้านเกษตรกรรม (การเลี้ยงสัตว์) ดังนี้

๑. คิดค้นผสมสายพันธุ์หมูที่มีลูกตก เลี้ยงง่าย และโตเร็ว โดยนำหมูป่าผสมกับ พันธุ์หมยซานเผยแพร่แก่เกษตรกร
๒. คิดค้นสูตรอาหารหมูปลอดสาร จากลำต้นและใบของมันสะปะหลังที่ให้คุณค่า ทางอาหารสูงสำหรับเลี้ยงหมู
๓. คิดค้นสูตรฮอร์โมนจากรกสัตว์หมักกับจุลินทรีย์เพื่อบำรุงพืช เผยแพร่ให้เครือข่ายนำไปดำเนินการกว่า ๓๐๐ หลังคาเรือน

การถ่ายทอดความรู้

ครูมณูญถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายตามจุดประสงค์ของผู้มาศึกษาดูงาน ซึ่งมีทั้งผู้มาดูงานในระยะสั้นเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์หรือมีมากกลุ่มฝังตัวอยู่ในพื้นที่ เพื่อฝึกการปฏิบัติจริง กลุ่มต่างๆ โดยสอน ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้ดังนี้

๑. การศึกษาในระบบ เป็นวิทยากรภูมิปัญญาไทยด้านเกษตรกรรมให้แก่ผู้เรียนใน สถานศึกษาและใช้ฟาร์มของตนเองเป็นสถานที่ฝึกงานของนักศึกษาจากสถาบันการศึกษา ด้านการเกษตร
๒. การศึกษาตามอัธยาศัย ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่กลุ่มสนใจ คณะศึกษาดูงาน และ สื่อมวลชน ได้แก่ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการทำเกษตรในพื้นที่ ผู้ที่ทำงานด้านการเกษตร เครือข่ายเกษตรกร ชุมชนตำบลคูริง อำเภอท่าชะระ จำนวน ๓๐๐ หลังคาเรือน และผู้สนใจ ทั่วไป

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาที่ครูมณูญใช้ในการถ่ายทอดแก่ผู้เรียนจะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาที่ ครูมณูญพัฒนามาจากภูมิปัญญาดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ บางส่วนก็เป็นภูมิปัญญาที่ครูมณูญเป็น

คนคิดค้นขึ้น ซึ่งแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ๒ ประเภทดังนี้

๑. การเลี้ยงสัตว์ผสมผสาน
๒. การเกษตรผสมผสาน

ทั้งนี้ ครูมณูยังได้แนะนำให้กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์และกิจกรรมด้านการทำเกษตร ใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วิธีการถ่ายทอดความรู้

วิธีการถ่ายทอดความรู้ของครูมณูดังนี้

๑. จัดให้มณูฟาร์มเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านเกษตรและปศุสัตว์
๒. เป็นสถานที่ฝึกงานแก่ผู้ต้องการฝึกงาน
๓. เป็นวิทยากรทางการเกษตรระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จนถึงระดับจังหวัด
๔. ถ่ายทอดผ่านทางสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ การให้ความรู้ผ่านทีวีช่องต่าง ๆ

การที่ครูมณู ไยบัวทอง เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอก ระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครูมณูญ ไบบัวทอง เกิดวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ บ้านเลขที่ ๑๖๖ หมู่ ๖ ตำบลท่าแหะ อำเภотаแหะ จังหวัดชุมพร เป็นบุตรของนายศรีน ไบบัวทอง กับนางมัน ไบบัวทอง มีบุตรทั้งหมด ๕ คน เป็นบุตรชาย ๓ คน บุตรหญิง ๒ คน

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
- ◆ ขณะนี้กำลังศึกษาระดับชั้น ปวส. ณ วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีทางการเกษตร จังหวัดชุมพร

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับรางวัลที่ ๑ งานประกวดโคนมระดับอำเภอ
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้รับรางวัลที่ ๑ งานประกวดโคนมระดับจังหวัด
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลที่ ๑ งานประกวดโคนมระดับเขต ๘
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับรางวัลที่ ๒ งานประกวดโคนมระดับเขต ๘
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และได้รับรางวัลที่ ๒ ระดับภาคใต้ สาขาไร่นาสวนผสม
- ◆ พ.ศ. ๒๕๕๖ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านเกษตรกรรม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นายมูหามะสุกรี มะสะนิง

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำประกาศเกียรติคุณ

นายมหาเมสสุกรี มะสะนิง

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครุมหาเมสสุกรี มะสะนิง เกิดเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๙ ที่จังหวัดปัตตานี เป็นผู้ศึกษาเรียนรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ พัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติมจากการทำงานวิจัย จนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งด้วยการทำปะการังเทียม บนพื้นฐานของการวิจัยจนประสบความสำเร็จ ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้เป็นโครงการนำร่องฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งปัตตานี ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนมาจนปัจจุบัน

การที่ครุมหาเมสสุกรี มะสะนิง นำความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๕๖

นายมหาเมษสุกรี มะสะนิง

ธรรมนูญปัญญาไทย

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครุฑมหาเมษสุกรี จากจังหวัดปัตตานี ได้ศึกษาเรียนรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากบรรพบุรุษ ได้ศึกษาวิธีการทำปะการังเทียมจากภูมิปัญญาดั้งเดิม และพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติมจากการทำวิจัย จนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จึงนำความรู้ทั้งหมดร่วมมือกับชุมชนต่อต้านการทำประมงพาณิชย์ จนในปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๖ ชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี ร่วมกับมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับการอนุมัติจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้มีการดำเนินโครงการนำร่องการจัดการและฟื้นฟูชายฝั่งจังหวัดปัตตานี เป็นการบริหารโดยองค์กรชาวบ้าน โดยมีครุฑมหาเมษสุกรีเป็นประธานกรรมการบริหารโครงการเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ชายฝั่งทะเลจำนวน ๒๐ หมู่บ้าน และชายฝั่งทะเลตะวันออกที่มีความยาวทั้งสิ้น ๑๑๖ กิโลเมตร

การศึกษา ชีวิต และการทำงาน

สมัยเป็นเด็ก ๆ ช่วงปิดภาคเรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้ชีวิตชาวประมง วิธีการจับสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง ได้เห็นสภาพของท้องทะเลที่สมบูรณ์ สภาพชีวิตของชาวประมงในหมู่บ้าน ซึ่งการศึกษาในระบบในโรงเรียนไม่สามารถที่จะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้

เมื่ออายุได้ ๕ ปี ได้ไปอาศัยอยู่กับยายที่บ้านโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เพื่อไปศึกษาเล่าเรียน ณ บ้านโกตาบารู ซึ่งหมู่บ้านโกตาบารูเป็นหมู่บ้านที่ไม่ได้อยู่ติดทะเล ในช่วงที่โรงเรียนปิดภาคเรียน ได้มีโอกาสกลับมาอยู่บ้านที่บ้านตันหยงเปาว์ อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี เพื่อน ๆ ได้ชักชวนไปตกปลาและทอดแห รู้สึกสนุกสนานมาก และเมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ได้มีโอกาสออกทำการประมงกับพ่อ ซึ่งเป็นครั้งแรก ในตอนนั้นรู้สึกประทับใจมาก เพราะการออกทะเลในวันนั้น ได้ปลาเป็นจำนวนมาก ความรู้สึกของชาวบ้านในช่วงนั้น มีความสุขมาก

ไม่ต้องดีนรณ เพราะทรัพยากรในทะเลมีความอุดมสมบูรณ์ และ
ยังหวังว่า ในทะเลจะมีทรัพยากรอย่างนี้ตลอดไป

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้เริ่มประกอบอาชีพทำการประมง
โดยอยู่ในฐานะลูกเรือ เพราะยังไม่มีทักษะ ความชำนาญและ
ประสบการณ์ในการทำการประมง ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕
เริ่มมีเรือประมงพาณิชย์ใช้อวนรุนและอวนลากในการหาปลา
ทำให้เกิดปัญหาในการทำการประมงชายฝั่ง จึงเกิดการรวมตัวกัน
ของชาวประมงพื้นบ้านของภาคใต้ในนาม “สมาพันธ์ชาว

ประมงพื้นบ้านภาคใต้” เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรประมง โดยครุภูมามะสุกรี
เป็นกรรมการสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ชาวบ้านในหมู่บ้านตันหยงเปาว์ อำเภอนงจิก จังหวัด
ปัตตานี ได้รับผลกระทบจากปัญหาเครื่องมืออวนรุน ชาวบ้านได้ใช้วิธีการรุนแรงในการแก้
ปัญหา แต่ไม่ได้ผล จึงเกิดมีแนวคิดใหม่ในการสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา โดยการ
ประสานความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่รัฐและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดวางปะการัง
เทียมที่เรียกว่า ช้าง ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของสัตว์น้ำ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในปีต่อมา ก็เริ่มจัด
ตั้งชมรมชาวประมงพื้นบ้านในระดับจังหวัด ในนามชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี
โดยมีสมาชิกรวมกันเป็นเครือข่าย ๓ อำเภอ คือ อำเภอนงจิก อำเภอยะหริ่ง และอำเภอ
ปานาเระ โดยครุภูมามะสุกรี เป็นเลขานุการของชมรม

ซึ่งในเวลาต่อมาคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน จังหวัดปัตตานี จึงได้ทำ
หนังสือถึงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้มีการออกกฎหมายเรื่อง ยกเลิกการใช้เครื่องมือ
อวนรุนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งต่อมาก็ได้มีประกาศของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง
ห้ามมิให้ใช้เครื่องมืออวนรุนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

ต่อมาชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานีก็ได้มีเครือข่ายเพิ่มขึ้นอีก ๓ อำเภอ
คือ อำเภอเมือง อำเภอสาบบุรี และอำเภอไม้แก่น เพราะได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน แต่
นายทุนต่าง ๆ ก็ยังใช้ช่องว่างของกฎหมายในการใช้เครื่องมือดังกล่าวในการทำการประมง ชาว
บ้านจึงเสนอวิธีการแก้ปัญหาเรื่องอวนรุนต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทางกระทรวงจึง
มอบเรือตรวจการมาประจำการในพื้นที่จังหวัดปัตตานีมา ๑ ลำ พร้อมกับมอบงบประมาณ
ให้จำนวน ๒๕ ล้านบาทในการดำเนินโครงการ และมอบอำนาจในการสั่งการแก่ผู้ว่าราชการ
จังหวัด ซึ่งมีความเข้าใจในความเดือดร้อนของชาวบ้านเป็นอย่างดี ซึ่งชัยชนะของชาวบ้านที่

ได้จากการต่อสู้ คือ การได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการโครงการนำร่องการจัดการและฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดปัตตานี ทำให้จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดเดียวที่ชาวประมงพื้นบ้านร่วมกิจกรรมฟื้นฟูทะเลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และเป็นระบบ ทำให้อวนรุนที่ทำโดยชาวบ้านลดจำนวนลงอย่างสิ้นเชิง ส่วนเรืออวนรุนใหญ่จากกลุ่มนายทุน ก็ลดจำนวนลงไปมาก ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของทะเลกลับคืนมา

องค์ความรู้

ครูมูหามะสุกรีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งปัตตานี ด้วยการทำให้ปะการังเทียมบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมและของงานวิจัย จนได้รับอนุมัติจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้จัดทำเป็นโครงการนำร่องการจัดการและฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งปัตตานี ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนมาจนปัจจุบัน

การถ่ายทอดความรู้

ครูมูหามะสุกรี ได้มีวิธีการสอน การถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ ดังนี้

๑. การศึกษาในระบบ เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (การอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล) ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

๒. การศึกษาตามอัธยาศัย ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่กลุ่มเครือข่าย กลุ่มผู้ศึกษาดูงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสื่อมวลชน

เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้

เนื้อหาที่ครูมูหามะสุกรี นำมาถ่ายทอดแก่ผู้เรียน คือ การอนุรักษ์และการฟื้นฟูทะเล และการยกเลิกเครื่องมือทำประมงแบบทำลาย

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูมูหามะสุกรี ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

๑. เป็นผู้ถ่ายทอดด้วยตนเองโดยการบรรยาย

๒. การเป็นล่ามแปลจากภาษาอารีเป็นไทย และจากภาษาไทยเป็นภาษาอารี

๓. การสร้างตัวแทนรุ่นใหม่ขึ้นมาช่วยทำหน้าที่

๔. การถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชน
๕. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การที่ครูมูหามะสุกรี มะสะนิง เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นบุคคลผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครุภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

ครุฑูหามะสุกรี มะสะนิง เกิดเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๙ ที่อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เป็นบุตรคนโตในจำนวน ๕ คนของนายอาแซ และนางเจ๊ะปูแ่ว มะสะนิง สมรสกับนางสาวชาเต๊ะ รอนึ่ง มีบุตร ๔ คน บุตรชาย ๒ คน บุตรหญิง ๒ คน

การศึกษา

- ◆ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
- ◆ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น (๖ เดือน) สาขาช่างเชื่อม ณ ศูนย์ฝึกฝีมือแรงงานจังหวัดปัตตานี

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

- ◆ เกียรติบัตรผู้ทำคุณประโยชน์แก่การศึกษา
โดยสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี กระทรวงศึกษาธิการ
- ◆ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ คุรุภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ ๓ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก

คำบรรยายพิเศษ
ของ
ดร.รุ่ง แก้วแดง
เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
เนื่องในโอกาสเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ
ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓
วันอังคารที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๖
ณ โรงแรมปทุมธานีเพลส อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

กราบนมัสการพระคุณเจ้า เรียนท่านอาจารย์ ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์ ท่านผู้อำนวยการสุทธาสินี วัชรบูล ท่านครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ ที่เคารพทุกท่านครับ ผมรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติที่ได้มีโอกาสมาร่วมแสดงความยินดีกับทุกท่านที่ได้รับการคัดเลือกเป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓ และก็นึกคิดว่าการประชุมปฏิบัติการท่านคงจะได้ช่วยกันนั่งคิด นั่งพูด นั่งคุยกันถึงการที่จะช่วยกันนำภูมิปัญญาเข้าสู่การจัดการศึกษาของชาติได้อย่างไร

ในการจัดการศึกษาในประเทศของเราต้องยอมรับว่ามีความสำคัญมากประการหนึ่ง ก็คือ ประเทศไทยเป็นประเทศเก่าแก่ชาติหนึ่งของโลกถึงแม้ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะบ่งชี้ว่าประวัติศาสตร์ชาติของเรามีอายุประมาณ ๓๐๐ ปี โดยเริ่มนับจากสมัยสุโขทัย แต่เข้าใจว่าจริงๆ แล้ว ชาติของเราน่าจะมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานกว่านั้นมาก แต่ด้วยเหตุที่ชนชาติไทยของเราเป็นวัฒนธรรมด้านการพูด โดยไม่เป็นวัฒนธรรมด้านการเขียน เพราะฉะนั้นเราจึงค้นพบว่าหลักศิลาจารึกที่ใกล้เคียงที่สุดก็คือหลักศิลาจารึกที่เราพบในสมัยสุโขทัยเท่านั้น

เรื่องหลักศิลาจารึกนี้ถ้าเราเทียบกับคนที่อยู่ในวัฒนธรรมตะวันออกเหมือนกันกับเราแต่ชอบเรื่องการขีดเรื่องการเขียน คือคนจีนแล้ว จีนขณะนี้ค้นพบหลักศิลาจารึกย้อนอดีตไปได้ ๕,๐๐ กว่าปี ถ้าเทียบกับเรา ๓๐๐ กว่าปี ก็ต่างกันค่อนข้างมากทีเดียวมีเหตุผลว่าเราไม่ค่อยจารึก เราไม่เขียน เราไม่บันทึก เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาของเราส่วนหนึ่งเราก็ถ่ายทอดกันมาโดยการเล่าให้ฟัง พ่อแม่เล่าลงมาสู่รุ่นลูก ซึ่งเราเรียกกันว่าเป็นการถ่ายทอดโดยมุขปาฐะ คือ การบอกเล่าด้วยวาจา เมื่อไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐานไว้ช่วงระหว่างทางจึงมีการสูญหาย ล้มหายตายจากไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นพอมาถึงยุคปัจจุบันก็เลยดูเหมือนว่าชนชาติไทยจะไม่มีภูมิปัญญาของตัวเอง

ด้วยความที่เราไม่บันทึกเราไม่เขียนนี้เอง เมื่อเราต้องมาต่อสู้กับวัฒนธรรมรุ่นใหม่ที่เป็นวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเขาเน้นเรื่องการเขียนมากกว่าของเรา หรือพูดง่ายๆ ก็คือเน้นเรื่องการบันทึก ท่านทั้งหลายคงจำได้ในเรื่องของเครื่องพิมพ์ หรือแท่นพิมพ์คนที่เขาคิดก็เป็นคนตะวันตก คือ เป็นคนคิดแล้วนักวิเคราะห์ประวัติศาสตร์

โลกก็บอกว่า เดิมตะวันตกล้าหลังกว่าจีนมาก เพราะว่าจีนเขานั่งเขียนทีละแผ่น เพราะฉะนั้นพอถูกเทรนเบียร์ทำเรื่องเครื่องพิมพ์ได้สำเร็จแทนที่จะเขียนทีละแผ่นเหมือนชาวจีนในอดีตก็พิมพ์ครั้งละพันครั้งละหมื่น ดังนั้นการแพร่หลายตัวขององค์ความรู้จึงไปได้เร็วมาก

เมื่อเป็นอย่างนี้ก็เลยทำให้วัฒนธรรมตะวันตกในรอบ ๖๐๐ - ๗๐๐ ปี เข้มแข็งมากขึ้นเพราะความรู้หาถ่ายกระจายไปอย่างกว้างขวาง เพราะฉะนั้นเด็กไทยของเราในเรื่องการศึกษาในยุคใหม่จึงไม่ค่อยมีในส่วนของภูมิปัญญาที่เราสะสมมาหลายพันปี เพราะว่าหาเอกสารศึกษาลำบาก ถามว่า อยู่ตรงไหนเราก็บอกดูเหมือนรู้แต่อยู่ที่คนบางคน พออยู่ที่คนบางคนพอนานเหล่านี้เสียชีวิตไป ภูมิปัญญาก็หายไป กว่าลูกศิษย์ที่รับการศึกษาทอดองค์ความรู้จะขึ้นมาเป็นที่ยอมรับก็เหมือนต้นกล้าเหมือนต้นไม้ พอตันใหญ่โคนลง กว่าจะมีอีกต้นที่โตขึ้นมาเท่าต้นใหม่ ก็ใช้เวลายาวนานเกินไป และปกติคนจะไม่เอาไม้อ่อนมาทำบ้าน เพราะยังไม่มีแก่นมันมีแต่กระพี้ ซึ่งก็ทำนองเดียวกับครุภูมิปัญญาไทย เราจะไม่ไปยกย่องเด็กอายุ ๑๕ - ๑๖ ปี บอกคนนี้มีภูมิปัญญาเพราะภูมิปัญญาต้องสะสม ต้องพัฒนา ต้องทดลองก็เหมือนกับต้นไม้ที่จะต้องมีแก่น เพราะฉะนั้น พอโตขึ้นๆ มากกว่าจะยกย่องได้ไม่กี่วันต้นไม้ใหญ่ก็ล้มอีกแล้ว มันก็เลยเป็นวงจรอยู่อย่างนี้

เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่าในยุคหนึ่งเราจึงมีวิกฤต เรื่อง ภูมิปัญญาไทย ที่นี้ด้วยความที่พวกเราละเลืกเสมอว่า เราเป็นชาติเก่าแก่ เราเป็นคนที่มั่งคั่งปัญญา เราก็นั่งคิดกันว่าเราควรจะทำอย่างไร ตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่ เพราะว่าในรอบ ๒๐๐-๓๐๐ ปี ภูมิปัญญาไทยเราเป็นเหมือนต้นไม้เล็กหมดเลยมันไม่โต อย่างที่ผมว่า ช่วงอายุสั้นไป ขึ้นมาแล้วก็ตายไปๆ มีการพูดกันเป็นครั้งคราวแล้วก็หายไป เพราะฉะนั้นพวกเราจึงมีความเห็นว่าสมควร รื้อฟื้นครุภูมิปัญญา หรือภูมิปัญญาของเราเข้าไปสู่การจัดการศึกษาของชาติ

สิ่งแรกที่จะต้องทำก็คือ ให้คำจำกัดความ หรือความหมายเสียก่อนเพราะว่าตอนนี้ ถ้าเราถกเถียงกันเรื่องภูมิปัญญาไทยพูดกันอย่างมากเลย เพราะว่าหลายคนก็บอกว่าถ้าพูดถึงเรื่องครุภูมิปัญญาไทยก็จะมีแต่คนและสติปัญญาของคนไทย ส่วนดั้งเดิมจะไปรับมาจากไหนเราไม่สนใจ แต่บอกว่าเป็นสิ่งที่เราคิดของคนแต่ละคนในแต่ละภูมิภาคของโลกย่อมไม่เหมือนกัน เราเป็นคนไทยเราก็มีวิธีคิดแบบของเรา มีความเป็นอยู่มีอาหารการกิน ซึ่งถ้าเราหยิบมาบรรยายทีละอย่างๆ ก็พบว่ามันมีที่มา มันมีเหตุ มันมีผล แต่ตอนหลัง ด้วยการที่คนรุ่นใหม่ไม่รู้ไม่เข้าใจก็เลยไปตัดแปลงจนกระทั่งมันกลายเป็นปัญหา เช่นที่เรานั่งประชุมกันอยู่ตรงนั้นครั้งใกล้ๆ กรุงเทพฯ จะเห็นได้ชัดเจนว่าบริเวณนี้เข้าใจว่าคนอยู่มากไม่น้อยกว่า ๕๐๐-๕๐๐ ปี แล้ว และด้วยความที่ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มคนก็เลยพัฒนาคลองขึ้นมาเยอะเลยเวลาน้ำเหนือมาก็ระบายไปตามคลองก็เลยไม่ได้เดือดร้อน แต่ว่าตอนหลังภูมิปัญญาด้านสถาปัตยกรรมของเราเจริญมากขึ้น เราก็ถมคลองเพื่อรองรับความเจริญ สิ่งที่เราต้องเผชิญขณะนี้ก็คือทุกปีพอฝนตกน้ำก็จะท่วมก็เป็นปัญหาใหญ่โต และบ้านคนรุ่นใหม่ ท่านสังเกตไหมครับเราปลูกติดพื้นดินหมดเลยก็เลยร้อนกันอีกเพราะฉะนั้นในกรณีนี้ครับ เดี่ยวสักครู่หนึ่งคณะทำงานก็จะชี้แจงให้ทุกท่านเข้าใจชัดเจนว่า

คำว่าภูมิปัญญาที่เราพูดถึงนั้นหมายถึงอะไร หมายความว่าอย่างไร แต่ถึงแม้ว่าเราจะให้คำจำกัดความอย่างไรก็ตาม คนก็ไม่เข้าใจเพราะฉะนั้นในโครงการนี้หลังจากที่เราได้คัดเลือกครุภูมิปัญญาไทยแล้ว เพื่อที่จะให้ภูมิปัญญาของท่าน อยู่ยืนยงต่อไปสิ่งที่เราทำมากและตอนนี้ได้ผลแล้ว ก็คือตอนแรกๆ ที่เราทำโครงการครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ คนยังไม่ค่อยเข้าใจ แต่จากรุ่นที่ ๑ เราก็ก็นับสนุนแต่อันนี้ต้องเรียนทุกท่านว่ามันขัดกับวัฒนธรรมไทย ตรงที่ผม กราบเรียนกับว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบบันทึก ไม่ชอบเขียนหนังสือ ทีนี้ถ้าเราไม่บันทึกไม่เขียนเอาไว้ ถ้าท่านเป็น อะไรไปขอโทษนะครับไม่ได้แข่งกัน แต่ทุกคนก็ต้องไปตามนี้ละนะ ถ้าท่านเป็นอะไรไปแล้ว แล้วใครมาบอกได้ สมมติตอนนี้เราค้นพบท่าน พอครุภูมิปัญญาไทยท่านหนึ่งเป็นอะไรไปถูกรับช่วงต่อไปได้เลยมีน้อยมากๆ ถ้าลูกคน นั้นนอยากจะรับต่อแต่เวลาพูดให้ใครฟังนี่ไม่มีใครเชื่อว่าเขามีความรู้จริง เพราะฉะนั้นของเหล่านี้มันก็จะสูญหายไป

เดิมผมก็เหมือนกับทุกท่าน ผมพูดเยอะ แต่ผมก็ไม่ได้เขียน พอไม่เขียน อย่างเช่น วันนี้ผมมาพูดกับท่าน เรื่องครุภูมิปัญญาไทยมีคนฟังอย่างมากที่สุด ๑๐๐ กว่าคน แต่ถ้าเมื่อไหร่ก็ตามที่ผมเขียนหนังสือ ก็ปรากฏว่า หนังสือส่วนใหญ่อยู่อัครการพิมพ์นะครับจะอยู่ที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ เล่ม ทีนี้ถ้า ๕๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ เล่ม โดยธรรมชาติคนไทยไม่ชอบซื้อหนังสืออ่านชอบยืมกันมากกว่า ผมมีหนังสืออยู่เล่มหนึ่งเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ราคา ขายประมาณ ๘๕ บาท มีเพื่อนบางคนนั่งรถมาจากต่างจังหวัดเพื่อมาขอหนังสือเล่มนี้ เขาบอกว่าเสียค่ารถไปสัก ๔๐๐ - ๕๐๐ บาท มันธรรมดา แต่ถ้าซื้อหนังสือ ๑๐๐ บาท คิดแล้วคิดอีกไปขอดีกว่า นี่ก็เป็นวิถีคิดของคนไทย

หรือถ้าเราดูตามชนบทครุคนหนึ่งอยากได้หนังสือเล่มหนึ่งราคา ๑๐๐ บาท เขาคิดอย่างหนักเลยกว่าที่จะตัดสินใจซื้อหนังสือ แต่เวลาเขาเดินเข้าร้านอาหาร สั่งเบียร์มาดื่ม ๓ ขวด มันก็เท่ากับหนังสือเล่มนั้น และ เวลาเราจ่ายเงินค่าเบียร์ไม่ค่อยคิดเลย แยกกันจ่ายเสียด้วยซ้ำพอถึงเวลาก็บอกว่าเดี๋ยวผมจ่ายเอง คนทุกคนแย่ง กันจ่ายแต่ถ้าบอกให้ไปซื้อหนังสือเล่มนี้ตีมากสำหรับกลุ่มพวกเราราคา ๑๐๐ บาท ทุกคนจะบอกว่าคุณซื้อสิเดี๋ยว ผมยืมอ่าน

นี่เป็นวิถีคิดเพราะฉะนั้นถ้าเราพิมพ์หนังสือประมาณ ๕๐,๐๐๐ เล่ม ต้องสมมติฐานว่าคนอ่าน ๑๐๐,๐๐๐ คน เพราะฉะนั้นถ้าแสนหนึ่งสมมติว่าผมมานั่งพูดกับท่านอยู่นี้ผมต้องไปพูดที่ร้อยครั้ง ถึงจะได้คนหนึ่งแสนคน เพราะฉะนั้น ตอนหลังผมก็เลยเปลี่ยนจากการพูดอย่างเดียว มาเป็นพยายามหาเวลามานั่งเขียนด้วยและการ เขียนก็ทำให้เราเปลี่ยนฐานะ จากครูธรรมดาที่กลายเป็นครูมหาชน มหาชนก็แปลว่ามากอย่างเช่นหนังสือเล่ม หนึ่งที่ผมเขียนนะครับ ผมเขียนหนังสือเรื่อง ครูสมพร คนสอนลิง หลายคนคงเคยได้ยินแล้วก็ภูมิปัญญาเรื่อง สอนลิงเข้าใจว่า เป็นของเราพัฒนาขึ้นมาโดยเฉพาะเพราะยุโรป และอเมริกาไม่มี เพราะเขาไม่มีต้นมะพร้าว แต่ เรามีสต้นมะพร้าว ก็ปรากฏว่าในหนังสือ **ครูสมพร คนสอนลิง** พอเขียนเสร็จแล้วเป็นหนังสือขายดีมากเลย พิมพ์ ทั้งหมดถึง ๑๒ ครั้ง แล้ว ครูสมพรนี้เมื่อก่อนก็เป็นครุภูมิปัญญาเหมือนท่านทั้งหลาย แล้ววันดีคืนดีเราเผยแพร่ชื่อเสียง เกียรติคุณท่านขึ้นเหมือนทุกท่านในที่นี้แหละ ตอนนี้อยู่ประกาศเป็นครุภูมิปัญญา ก็จะกลายเป็นคนดังทันที แล้วที่นี้

บ้านเรานี้คนดั่งไม่ค่อยมี ถ้าทุกท่านไม่รู้จัก การบริหารจัดการเวลาของตัวเองท่านก็จะเหมือนครูสมพร ซึ่งหอการค้าจังหวัดสุราษฎร์ธานีเขาก็เป็นห่วง เพราะพอท่านดั่งขึ้นคนก็จะแหวะไปดู ที่นี้ครูสมพรนี้ เราก็บอกว่าครูตอนนี้ะ ครูทำงานแบบนี้มันไม่ไหว คำว่าไม่ไหวคือเมื่อก่อนใครมาแหวะเราก็รับแล้วก็อธิบายต่อกลุ่มหนึ่งใช้เวลาอยู่ระหว่าง ๒ - ๓ ชั่วโมง ที่นี้การสอนของครูสมพรท่านไม่พูดอย่างเดียว แต่สาธิตทำให้ดูด้วย ซึ่งทำครบวงจรเลยนะครบเสร็จแล้วก็มานั่งเหนื่อย ครั้งสุดท้ายผมไปก่อนที่ท่านจะเสียชีวิตได้ประมาณสักเดือนกว่าๆ ผมบอกครูต่อไปนี้นะครูต้องจัดเป็นรอบ เพราะว่าเราทำเป็นวิดีโอไว้เสร็จแล้ว ใครมาก่อนก็ดูวิดีโอไปก่อนแต่รอบเป็นรอบ เช่นรอบ ๙ โมง รอบเที่ยง รอบบ่ายสามโมง อย่างนี้เป็นต้นแล้วไม่เหนื่อยเกินไป ท่านก็บอกผมว่า ไม่ได้หรอกอาจารย์เขามาหาเราด้วยแรงศรัทธา เพราะฉะนั้นด้วยวิญญานของคนเป็นครู เมื่อครูศิษย์มาหาต้องสอนถึงจะตายอย่างไรก็ต้องสอน ก็รู้ว่าตัวเองเป็นโรคเบาหวานนะครบ แต่ว่าด้วยความที่งานหนักก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่สุขภาพตนเอง ผลที่สุดคนไปมากท่านพูดทั้งวันเลยทีนี้ ทั้งพูดทั้งสาธิตทั้งวัน ท้ายที่สุดเกิดความเครียดขึ้นช่วงที่ท่านล้มลงเบาหวานเกือบ ๓๐๐ เรียกได้ว่าท่านช็อคเพราะน้ำตาลที่มากเกินไป ท่านไปอยู่โรงพยาบาลได้เพียงคืนเดียวก็เสียชีวิตลงด้วยวัยแค่ ๖๖ ปี

พอครูสมพรเสียชีวิตลงการสอนการบรรยายเรื่องการสอนลิงก็จบลงด้วย ตอนนี้มีเพื่อนครูคนหนึ่งที่เป็นคนสอนลิงเหมือนกันมาช่วยสอนให้แต่ที่ไม่ศักดิ์สิทธิ์เหมือนครูสมพร

ที่ผมเล่าให้ฟังก็เพราะว่า เรื่องภูมิปัญญามันเป็นเรื่องเฉพาะตัว ถ้าเราไม่เขียนไม่ถ่ายทอดเอาไว้ เมื่อครูภูมิปัญญาคนนั้นเสียชีวิตไป โอกาสที่ภูมิปัญญานั้นจะสูญหายมีสูงมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมสากล ตรงที่ครูภูมิปัญญาเขาก็ยังอยู่ เขาก็เขียนออกมาเป็นหนังสือ และบางคนทำเป็นวิดีโอไว้ด้วย เขาก็มีหนังสือ มีวีซีดี มีครบหมดเลย และช่วงหนึ่งความสำคัญมันเริ่มลดจากครูภูมิปัญญาลงแล้ว แต่จะไปอยู่ในสื่อหนังสือ ไปอยู่ในสื่อของ ดิวิดี ซึ่งครูก็คอยทำเสริมเติมแต่งขึ้นๆ และเมื่อครูเสียชีวิตลง ครูที่เป็นสื่อยังอยู่แล้วก็ถ่ายทอดต่อไปอยู่ได้ชั่วลูกชั่วหลาน

เห็นไหมครับนี่คือกระบวนการที่ออกมาเป็นลักษณะอย่างนี้ ซึ่งถ้าเราถามว่ามีตัวอย่างอีกไหม มีเพียงแต่เราไม่ค่อยศึกษาเท่านั้นเอง เช่น คำสอนของพระพุทธเจ้า ครั้งแรกท่านก็สอนด้วยภาษาพูดนี้แหละ เพียงแต่ว่าก่อนที่พระองค์จะเสด็จปรินิพพาน พระอานนท์ทูลถามว่า ถ้าพุทธองค์เสด็จปรินิพพานแล้วใครจะเป็นศาสดาของพวกเขาข้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ตอบว่าธรรมะสิ แต่ถ้าบอกว่าถ้ายกให้เป็นพระโมคคัลลานะ คนก็จะหันเหจากพระพุทธเจ้า มาเป็นพระโมคคัลลานะ แต่พอพระพุทธองค์ตรัสว่าธรรมะจะเป็นศาสดาของพวกเขาเธอทั้งหลายสาวกก็เลยยกธรรมะมาเป็นใหญ่ ก็เลยท่องกันใหญ่โตเห็นไหมครับพอพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้วก็มาสังคายนาคำสอนกันขึ้นมา เพราะว่าคนฟัง ฟังไม่เหมือน และถ่ายทอดโดยปากกันมาเกือบ ๓๐๐ ปี และแล้วถึงมาจารึกขึ้นมากลายมาเป็นพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้นถึงแม้พระพุทธเจ้าจะสิ้นไป ๒,๕๐๐ กว่าปี แล้วแต่คำสอน

ที่เป็นจารึกของพระไตรปิฎกก็ยังมียู่โดยครบถ้วน

เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมกำลังจะกราบเรียนท่านก็คือว่า เมื่อเราค้นพบครุภูมิปัญญาแล้ว คือท่านทั้งหลายที่นี้ ซึ่งถือว่าได้เป็นเนื้อหาของประเทศไทยจริงๆ ที่มีคนอย่างท่านทั้งหลายเป็นครุภูมิปัญญา เพราะฉะนั้นในเวลาที่เหลือเราก็จะมานั่งคุยกัน แล้วก็ถามว่าภูมิปัญญาที่แท้ของท่านคืออะไร เพราะฉะนั้นท่านอย่าได้โกรธเขา ถ้าเขาถามว่าอาจารย์มีภูมิปัญญาอะไรก็อย่าถึงขนาดโกรธแล้วกลับบ้านไป เพราะว่าเขาซักถามเพื่อให้แน่ใจว่าท่านมีภูมิปัญญาจริง บางท่านพอถามแล้วอาจจะโกรธ หว่าพวกข้าราชการเด็กๆ ไม่เชื่อฉันที่เป็นภูมิปัญญาฉันอายุ ๗๐ เข้าไปแล้ว ก็ต้องอธิบายกันไปว่า ไม่ใช่ไม่เชื่อ แต่ช่วยอธิบายมาเพื่อที่จะเขียน เพื่อที่จะบันทึก เพราะฉะนั้นกระบวนการตรงนี้ผ่านมาแล้วง่ายแล้ว เพราะว่าตอนนี้เดี่ยวสักครูข้าราชการที่รับผิดชอบจะนำหนังสือมาให้ท่านดู ตัวอย่างการบันทึกและอธิบายเรื่องครุภูมิปัญญาออกมาเป็นหนังสือหลายเล่มเลย ตอนนี้มี ๒ แบบ ท่านเลือกแบบไหนก็ได้ **แบบที่ ๑** ถ้าไม่ถนัดที่จะเขียนเอง คณะทำงานเขาจะหานักเขียนมีอาชีพมาแล้วก็สัมภาษณ์ ไปดูไปเยี่ยมท่านที่บ้าน เสร็จเรียบร้อยแล้วเขาก็จะเขียนออกมา เดี่ยวจะมีตัวอย่างหนังสือให้ดูนะครั้นว่าเป็นอย่างนี้ก็คือเขียนโดยคนนอก

ที่นี้การเขียนโดยคนนอกจะเสียงหน่อยเพราะเขียนไปเขียนมามันไม่ใช่เรื่องของครุภูมิปัญญาเองกลายเป็นนิยายที่เสริมเข้ามาจนกลายเป็นใครก็ไม่รู้ขึ้นมา เพราะฉะนั้นท่านต้องคอยดูคอยอ่านด้วย คอยอ่านว่าที่เขาเขียนนะใช่เรื่องของเราหรือเปล่า เดี่ยวไปเอาตำนานอะไรก็ไม่รู้มาใส่กลายเป็นเราขึ้นมาอยู่อีกนะครั้น นั่นคือรูปแบบที่ ๑ คือเขียนโดยนักเขียนมีอาชีพเพื่อที่จะแนะนำและเล่าถึงความเป็นครุภูมิปัญญาของท่าน

รูปแบบที่ ๒ รูปแบบนี้ค่อนข้างตรงคือถ้าใครที่มีความสามารถในการเขียนด้วยตัวเองท่านก็เขียนอธิบายด้วยตัวเองได้เลยแล้วว่าท่านเป็นอะไร ทำอะไร ทำไมภูมิปัญญาเหล่านี้มันเกิดได้อย่างไรซึ่งตอนนี้เท่าที่พบก็มีคนๆ เดี่ยวเท่านั้นที่เขียนเองก็คือครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤกษ์ ซึ่งเป็นครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ เดี่ยวจะให้ท่านอ่านด้วยนะครั้น ครูบาสุทธินันท์ตอนแรกก็เป็นคนธรรมดาๆ ไม่เคยเขียนหนังสือเลยแต่ว่าชอบมากหน่อยคือชอบแสดงความคิดเห็น เพราะฉะนั้นเราก็เลยเปลี่ยนความคิดเห็นนี้แหละให้ออกมาเป็นตัวหนังสือ

ครูบาสุทธินันท์สะสมพลังจากการนั่งมองระบบราชการไว้เยอะ เทียบนี่พอท่านเขียนหนังสือได้ท่านก็เลยเขียนโดยจุดขายของท่านคือการแสดงความคิดเห็นต่อราชการอย่างตรงไปตรงมา เพราะฉะนั้นครูบาสุทธินันท์ตอนนี้ก็เลยเขียนหนังสือตั้งมากและก็เขียนเก่งมากด้วย เก่งกว่าพวกเราอีกด้วยมีมุมมองเรื่องอะไรต่ออะไรดีมากเลย เช่นความคิดเรื่องวัฏพลาสติก ที่ไม่ออกลูกสักที อะไรเหล่านี้ เพราะฉะนั้นเราก็เขียน ถ้าครุภูมิปัญญาท่านไหนที่คิดว่าสามารถพอเขียนได้ก็เขียนเล่าเรื่องออกมาเล่าอะไรบ้างเพราะเข้าใจว่าคนที่อยากรู้เรื่องภูมิปัญญาจะมีเรื่องสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง เขาอยากรู้ว่าท่านคือใคร เพราะฉะนั้นเล่าประวัติสั้นๆ สักนิดหนึ่งเป็นใคร จากที่ไหน ไม่ต้องยาว สองสิ่งที่เขาอยากรู้กันมากๆ คือ ท่านเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาได้อย่างไร นึกออกไหมครับ ถ้าไปดูคนปัจจุบัน เขาเขียนว่า ประวัติการศึกษาระดับประถมศึกษาเรียนที่นี้ ที่นี้เนื่องจากว่าการศึกษามัธยมใหม่หลักสูตรมันเหมือนกันทั่วโลก ถ้าประถมศึกษาที่เรียนแบบนี้แหละ มัธยมก็เรียนอย่างนี้ ปริญญาตรี โท เอก ก็เรียนหลักสูตรนี้ ที่นี้ถ้าเขาบอกประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา คนรู้แล้วว่าต้องเรียนอย่างนี้ๆ แต่ของครุภูมิปัญญาไม่มีบันทึกเอาไว้ ไม่มีหลักสูตรที่แน่นอน การเรียนก็ไม่มีห้องที่แน่นอน ครูสอนก็ไม่ได้สอนแน่นอน ครุภูมิปัญญาหลายคนเรียนจากครูพักลักจำเอา แอบไปดูเขาเห็นแล้วก็จำเขามาแล้วก็ลองมาทำ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ท่านเขียนว่าท่านเรียนรู้รู้อย่างไร นี่คือเรื่องที่ทุกคนอยากรู้ แล้วท่านก็ไม่ต้องการที่ไม่ได้ประกาศนียบัตร ไม่ต้องอายุเลย เพราะเราไม่ได้ยกย่องตรงใบประกาศนียบัตรท่านมีประกาศนียบัตรอยู่แล้ว ท่านไปลักจำใครเขามาก็ไม่เป็นไร ถ้าท่านจะเอ่ยชื่อครูคนนั้นเพื่อให้เกิดเกียรติเขาหน่อยก็ได้ เช่น มีครูดนตรีไทยบอกเขาไม่ได้สอนผมหรอกแต่ผมไปนั่งฟังข้างๆ ที่ท่านสอนนั่นแหละ แล้วผมก็จำเอากลับมาฝึกของผมเองออกมาได้ลักษณะนี้ ซึ่งตรงกันข้ามกับครูในระบบที่ต้องนั่งสอน แต่ไม่หอรอกเดินผ่านมาแล้วผมได้ยินผมก็จำมาเพราะเรามั่นใจความเป็นอัจฉริยะอยู่ในสมองของเราแล้ว เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ท่านช่วยบันทึกออกมาว่าท่านเรียนรู้รู้อย่างไรเราอยากรู้เพื่อวันหนึ่งจะได้สรุปว่าครุภูมิปัญญาเรียนรู้รู้อย่างไร

รุ่นที่ ๑ เราบันทึกหมดแล้ว รุ่นที่ ๒ เราบันทึกหมดแล้ว รุ่นที่ ๓ ก็กำลังจะส่งเสริมเพื่อสรุปให้มันคงขึ้นมาจากครุภูมิปัญญาเกือบ ๒๐๐ คน สรุปว่า ท่านเรียนโดยวิธีใด ซึ่งแน่นอนเรามั่นใจว่า แตกต่างจากการเรียนรู้ของคนในระบบโรงเรียนและมีความหลากหลายมากกว่า ตกลงท่านเป็นใครและเรียนรู้รู้อย่างไร และถ้าเรามองดูแล้ว เราก็จะพบว่าครุภูมิปัญญาทำงานหรือการปฏิบัติคือการเรียนรู้คือท่านเรียนรู้จากการที่ท่านทำ ท่านทดลองทำด้วยตนเองมากกว่า เรื่องการนั่งท่องจำ

ที่นี้มาถึงตอนที่สำคัญที่สุด คือ โครงการภูมิปัญญาไทยนี้จะแตกต่างจากโครงการอื่นๆ เช่น ศิลปินแห่งชาติ ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำศิลปินแห่งชาติหรือผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมนั้น เราทำมาถึงขั้นตอนการยกย่องแล้วก็จบ พุดง่ายๆ นั่นคือว่ายกขึ้นหิ้งเอาไว้แล้วก็จบตรงนั้น แต่ว่าของครุภูมิปัญญาไทยเราก้าวไปอีกขั้นหนึ่งแล้วครับ ก็คือเมื่อยกย่องท่านแล้ว ขั้นตอนต่อมาหลังจากท่านบันทึก ท่านทำอะไรต่ออะไรไปแล้ว สิ่งที่สำคัญก็คือขอให้ท่านได้สอน นึกออกไหม ลูกศิษย์ต้องมีครู ถ้าเราบอกว่าครุภูมิปัญญาไทย ถ้าถามว่าแล้วครุมีลูกศิษย์กี่คน ลูกศิษย์ไม่มีสักคนหนึ่งเพราะฉะนั้นถ้าไม่มีเลยมันก็ไม่มีการถ่ายทอด เพราะฉะนั้นคนที่ได้รับการยกย่องเป็นครุภูมิปัญญาไทยจะต้องเป็นครูที่มีลูกศิษย์ ส่วนลูกศิษย์จะเป็นแบบไหนนั้นก็แล้วแต่ท่านจะเลือกมาเอง มันก็เหมือนกับเรื่องหนึ่งนะครับท่านว่า ความจริงก่อนพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันของเรา พระโคตมะนั้นนะ ในประวัติของชาดกนี่นะเรามีพระพุทธเจ้ามาไม่รู้กี่ร้อยองค์แล้ว ถามว่าพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันกับพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ

ต่างกันตรงไหน พระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ก็ต่างกันตรงที่ว่าเมื่อก่อนตรัสรู้แล้วท่านไม่สอน เพราะฉะนั้นชื่อเสียงจึงไม่ได้จารึกเอาไว้แต่พระพุทธเจ้าของเรา ตอนท่านตรัสรู้แล้วท่านก็คิดอยู่ตั้งนานว่าจะสอนดีไหมเพราะวิชาที่ท่านตรัสรู้มันลึกซึ้ง ยากเย็นเกินที่สมองของมนุษย์จะเรียนรู้ได้ แต่ท้ายที่สุดแล้วพระอินทร์กับเทวดาก็มา กราบบังคมทูลว่าสอนเถอะ ถึงอย่างไรก็มีมนุษย์พวกหนึ่งที่เป็นบัวพิน้ำขึ้นมาสวมรถที่จะสอนได้ ท้ายที่สุดพระองค์จึงทรงตัดสินพระทัยที่จะสอน เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าของเราจึงกลายมาเป็นบรมครู เพราะฉะนั้นครุภูมิปัญญาไทยต้องสอนและสอนต้องไม่สอนธรรมดาท่านต้องบันทึกหลักฐานร่องรอยการสอนไว้ด้วย เพราะถ้าเกิดในบรรดาครุภูมิปัญญาไทยทั้งหมดบอกว่าสอนแล้วไม่เห็นรู้เรื่องเลยแต่ครูอีกคนเขาอาจจะสอนดีกว่าก็มาบันทึกเพื่ออะไรรู้ไหม เพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนรุ่นเราไปสู่คนรุ่นใหม่เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญานี้ตายไปพร้อมกับเรา

ผมเห็นว่านี่คือหน้าที่และภารกิจของครุภูมิปัญญาไทย ที่นี้สมมติท่านบอกเราไม่ได้หรือวิชาภูมิปัญญานี้ผมหวงแหน ผมสอนไม่ได้ จะต้องให้ตายไปพร้อมกับผม ซึ่งเมื่อก่อนสมัยก่อนเวลาเราทำงานศิลปะสวยๆ เครื่องไม้เครื่องมือที่เราทำขึ้นมา เราต้องไปทิ้งน้ำให้หมด เพื่อไม่ให้คนรุ่นหลังได้มาดูศิลปะที่มันสวยเหมือนกับที่เราทำแล้ว ถ้าเป็นศัพท์ของท่านอาจารย์พิสิฐ เจริญวงศ์ ต้องบอกว่าเป็น Masterpiece ชิ้นสุดท้ายของโลกที่มีอยู่แล้วก็ทิ้งเครื่องไม้เครื่องมือ จมน้ำไปก็จบ แต่เข้าใจว่าของเราคงไม่เป็นอย่างนั้น เพราะว่าครุภูมิปัญญาไทยที่เราสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นเรื่องๆ ไป ค่าใช้จ่ายที่สำนักงานฯ เข้ามาสนับสนุนเพื่อกิจกรรมทั้งหมด เช่น งบประมาณที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการบันทึกประวัติและการเรียนรู้ของท่าน เรื่องที่หนึ่ง ที่สอง เข้ามาสนับสนุนเรื่องการสอน ท่านจะสอนแบบไหนก็ได้สอนแบบแหล่งเรียนรู้ที่บ้านของท่าน ตามมาตรา ๒๕ ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ก็ได้ หรือโรงเรียนเขาทำอยู่แล้วท่านจะไปร่วมกับโรงเรียนก็ได้ หรือไปร่วมกับศูนย์การเรียนรู้ก็ได้ แต่สำคัญก็คือว่า เมื่อเราดำเนินการไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไรและผมเห็นว่าน่าจะมีการรวมตัวกันเป็นสมาคมครุภูมิปัญญาไทยเพื่อจะได้ร่วมกันทำงานให้แผ่นดินของเรา

ผมเข้าใจว่านี่คือสิทธิของท่านที่จะต้องช่วยกันสร้างศักดิ์ศรีของภูมิปัญญาไทยนะครับ มาถึงรุ่น ๓ แล้วทางสำนักงานฯ จึงคิดว่าอยากสนับสนุนครุภูมิปัญญาแต่ละสาขาให้มารวมตัวกัน มาเสวนาคู่กันว่าใช้ภูมิปัญญาของเราที่มีอยู่อย่างหลากหลายมันมีองค์ความรู้อะไรบ้าง ซึ่งปีนี้ก็จะเริ่มแล้วซึ่งภูมิปัญญาสาขาแพทย์แผนไทยเป็นตัวอย่งนะครับ ก็จะมานั่งคุยกันว่าท่านมีอะไรบ้าง ท่านรู้จริงหรือเปล่า เพราะว่าเวลาที่เราไปคุยกับครุภูมิปัญญาท่านอย่าโกรธผมนะ คืออะอะผิมนบอกขยันเลยและผิบอกที่ว่านี่นะ อย่างผมคนหนึ่งนะครับ ผมเรียนด้วยความเคารพว่าผมไม่กล้า ผมเป็นโรคเบาหวานมีคนเขาเสนอยามา ผมถามได้มาจากไหน เขาบอกเป็นยาผิบอก จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ผมก็ยังไม่เชื่อเลยว่าผิมนมีจริง ก็เลยไม่แน่ใจว่ากินยาผิบอกแล้วมันจะรอดหรือมันจะตาย เพราะเกิดสมมติว่าเราเป็นคนดี เขาก็พูดกันว่าคนดีผิบอกเอาไปใช้ เดี่ยวมาบอกแล้วก็เอาผมไปใช้แล้วให้กินยาแล้วก็ตายไปผมก็เลยไม่กล้ากินยาผิบอก แต่ถ้ายาคนบอกเออ ! ผมเรียนรู้มาอย่างนี้นะปู่ผมสอนมา แล้วก็พ่อผมสอนมาอีกว่าสมุนไพรร

ตัวนี้กินอย่างนี้ๆ มันมีร่องรอยหลักฐาน เพราะเข้าใจว่าตอนที่ปู่กับพ่อท่านบอกยังมีชีวิตอยู่ไม่ใช่ผีใช่ไหม แต่ถ้าปู่ตายแล้วมาบอกอย่างนี้ก็งง เข้าใจว่านี่นะครับเราก็เอาแต่ละสาขามารวมกันแล้วก็ลองมานั่งคุยกัน เพื่ออะไรครับ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่เราได้อยู่ อะไรที่เชื่อถือได้ เราก็บันทึกไว้ในกลุ่มที่เชื่อถือได้มากๆ อะไรที่เชื่อถือยังไม่ค่อยจะได้ก็ไว้กลางๆ อะไรที่เชื่อถือไม่ได้คาดว่าไม่น่าจะมีจริงก็ค่อยๆ แยกออกไปเสีย

ย้อนกลับมาเรื่องแพทย์แผนไทยเรา เวลาที่เราเป็นโรคอะไรหม้อยาไอ้โหม้นใหญ่จริงๆ เหมือนกับที่ต้มหม้อกวยเตี๋ยว แล้วก็ใส่ลงไปเราก็ถามว่าสิ่งที่ท่านใส่มา มีตัวไหนบ้างที่รักษาโรคได้ หมอก็บอกว่าหมอก็ไม่รู้จริงๆ เหมือนกัน ต้มไปเถอะต้มไป ๕๐๐ อย่างในนี้คงมีสักอย่างหนึ่งละ ที่นี้สมมติว่าเราค่อยๆ เลือกสักอันหนึ่งที่คิดว่าไม่น่าจะใกล้เคียงเอาออกไปๆ ท้ายที่สุดก็อาจจะเหลือสักอย่างสองอย่าง ไข้ไหมครับ

นี่คือ กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ เราก็จะเชิญท่านจากสาขาต่างๆ มานั่งคุยกันนะครับเพื่อพัฒนาตำราเพื่อทำอะไรต่ออะไรซึ่งไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่งแล้ว แล้วตรงนี้จะทำให้องค์ความรู้เราเข้มแข็งขึ้น เรื่องครูดนตรีก็เหมือนกันเช่นเมื่อก่อนผมไปอ่าน เขาบอกครูดนตรีมีฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตกของกรุงเทพฯ ถามว่าดีไหม ดีอย่างไร เขาก็แย้งกันพัฒนา แต่พอคนรุ่นนั้นเสียชีวิตไปแล้วเราไม่รู้ครูดนตรีมีกี่สาย ท่านบอกได้ไหม หรือหนึ่งคนเท่ากับหนึ่งสาย ถ้าเรามีสาขาดนตรีไทย ๕๐ คน เราก็จะมี ๕๐ สาย ซึ่งผมก็ไม่ว่าแล้วเราก็มานั่งคุยกันแล้วรวมกันนะครับ อะไรที่เหมือนกันก็แลกเปลี่ยนกัน อะไรต่างก็เก็บไว้ เพราะความต่างเป็นของดีทั้งนั้น เราก็รวบรวมนะครับ

ขั้นต่อไปท่านก็มานั่งคุยกันอย่างนี้มานั่งคุยแต่ละสาขาเพื่อหาองค์ความรู้ของครุภูมิปัญญาไทยปัจจุบัน ความรู้ที่ท่านมีเป็นความรู้เฉพาะคนรุ่นเดียวกัน แต่ต่อไปถ้ามีหลากหลายมากขึ้นเราก็บันทึกองค์ความรู้เหล่านี้เอาไว้ แล้วก็อีกเรื่องหนึ่งเวลาที่ท่านอยู่ในแต่ละภูมิภาคต่อไป เราจะสนับสนุนให้ท่านรวมกลุ่มกัน ที่ใด อยู่ไหน เขตไหน ถึงแม้จะแตกต่างกันแต่ก็มานั่งคุยปรับทุกข์กันบ้าง เช่นบางคนตอนนี้มีปัญหา มาก ก็คือคนไปดูมากเกินไปก็มานั่งคุยกันนะครับ ทำอย่างไรถึงจะโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ไปที่อื่นบ้างนะครับเพราะว่ามาดูมากจนกระทั่งเกือบไม่มีเวลาทำมาหากินเลยลูกกำลังจะอดตายก็มีก็ต้องมานั่งว่ากันใหม่บางคนสามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นวิชาชีพได้

ถ้าท่านรวมกลุ่มกันทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะเป็นแค่ผู้สนับสนุนแล้วก็พอถึงจุดหนึ่งเขาก็จะพัฒนานโยบายต่อนะครับ เมื่อวานเราก็ประชุมกรรมการสภาการศึกษาชุดใหม่เป็นครั้งแรก และในกรรมการฯ จะมีอนุกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง เรียกกันว่าอนุกรรมการด้านภูมิปัญญาและแหล่งการเรียนรู้ที่มีหน้าที่มาสนับสนุนส่งเสริม เรื่องภูมิปัญญาที่เราทำมา ๓ ปี เต็มๆ ณ บัดนี้ก็เข้าสู่ระบบแล้ว แล้วก็ให้นำปัญหามานั่งคุยกันทำงาน แล้วก็เชิญพวกเรามาเป็นอนุกรรมการบ้าง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิบ้างแล้วก็มีแผนงาน โครงการสนับสนุนที่แน่นอน

ผมเข้าใจว่าเมื่อเดินมาถึงจุดนี้ในฐานะของเลขานุการสภาการศึกษาพอถึงตอนนั้นผมก็นอนตายตาหลับ เพราะว่าภารกิจในเรื่องภูมิปัญญาของคนไทย เริ่มเป็นระบบมากขึ้น สามารถบันทึกคนมีความรู้ ความเข้าใจ อะไรต่ออะไรแล้ว และเมื่อมีอนุกรรมการของสภาการศึกษาเกิดขึ้นแล้วเขาก็จะมีหน้าที่และภารกิจในการดูแลงานนี้ต่อไป จนจบแล้วก็ภูมิปัญญาไทยก็จะอยู่คู่กับประเทศไทยของเราต่อไป และในอีกไม่นานเราก็จะมีการสัมมนานานาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา ผมเข้าใจว่าเมื่อมาถึงจุดนี้เรื่องภูมิปัญญาก็เป็นเรื่องหนึ่งที่เราสามารถศึกษา พัฒนา มีตัวตน มีคนแน่นอน พวกเราถือว่าทุกท่านเวลาไปไหนต่อไปนี้วิถีชีวิตของท่านจะเปลี่ยนไปมากเลย จากนายก. นาย ข. เดิม ไม่มีใครรู้จัก ยกย่อง ต่อไปนี้พอท่านเป็นครุภูมิปัญญาไทย ท่านคือตัวแทนของตัวภูมิปัญญาของไทย ไม่เฉพาะแต่คนไทยที่จะมาเรียนรู้กับท่านต่อไปคนต่างชาติก็จะมาเรียนรู้ นอกจากตัวของท่านชื่อของท่านจะเป็นตัวครุภูมิปัญญาแล้วต่อไปสำนักงานฯ จะอนุญาตให้ท่านขึ้นป้ายเป็นแหล่งการเรียนรู้ของครุภูมิปัญญาไทย แล้วท่านก็ใส่ชื่อท่านเข้าไปแล้วเราก็จะทำเอกสารแนะนำว่าไปที่นี้จะเรียนเรื่องอะไร ก็จะช่วยให้ภูมิปัญญาไทยที่ล้มหายตายจากอยู่ที่ผมว่าก็จะเหมือนกับต้นตะเคียนใหญ่ต้นหนึ่งซึ่งมีแก่นที่แข็งแรงมาก แล้วท่านก็คือตัวแทนของต้นตะเคียนต้นนี้และเมื่อท่านล้มลงตามเงื่อนไขของเวลามันก็จะมีตะเคียนต้นอื่นที่เติบโตขึ้นมาพร้อมที่จะถ่ายทอดสายพันธุ์ของต้นตะเคียนต่อไป พอคนพูดถึงเรื่องตะเคียนทองก็จะมีองค์ความรู้ชุดตะเคียนทองมาชัดเจนสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นแล้วภูมิปัญญาก็เหมือนเรื่องสิ่งแวดล้อมอื่น มันมีโอกาสล้มหายตายจาก มันก็เหมือนต้นไม้ล้มหายตายจาก

ผมดีใจมากๆ ที่ท่านเข้ามาเป็นบุคคลสำคัญเพื่อสืบสานภูมิปัญญาที่เป็นมรดกไม่เฉพาะของท่านหากแต่เป็นมรดกของชนชาติไทยของเราให้ก้าวหน้าไปยิ่งขึ้นต่อไป ผมเข้าใจว่าความรู้ที่ท่านได้มาจากครูบาอาจารย์เก่าๆ ก็ฝากมาไว้ที่ท่าน นอกจากท่านจะดีอกดีใจแล้วผมเข้าใจว่าบรรดาวิญญูณของครูบาอาจารย์ที่ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาอื่นๆ มาที่ท่านคิดว่าวิญญูณท่านคงอยู่ใกล้ๆ ท่านก็คงจะดีใจว่าองค์ความรู้ที่ท่านถ่ายทอดมาให้ท่านนั้น ณ บัดนี้ ได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็นที่ปรากฏและที่ท่านคงจะดีใจมาก ก็คือการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ศิษย์ต่อไป ซึ่งนี่คือภารกิจทั้งหมดของครุภูมิปัญญา

ตลอดระยะเวลาที่ท่านอยู่กับพวกเราตั้งแต่วันนี้ไปจนกระทั่งถึงวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันสุดท้าย ก็นั่งคุยกัน อย่างนั้นๆ คุยกันสบายๆ ใครมีปัญหาอะไรก็เล่าสู่กันฟัง ของท่านค่อนข้างสบายนิดหนึ่งเพราะเป็นรุ่นที่ ๓ พวกเรารุ่นที่ ๑ นี่ลำบากนิดหนึ่งซึ่งเหมือนกับการเดินทางนะครับ คนรุ่นแรกที่ต้องบุกป่าถางพงไปต้องเดินป่าฝ่าดงหนามมันเกี่ยวเยอะเพราะยังไม่รู้ไปถูกหรือผิดทางก็ยังไม่รู้ รุ่นที่ ๒ ทางเริ่มดีขึ้น รุ่นที่ ๓ ของท่านทางพัฒนาจนกระทั่งเป็นคอนกรีตแล้ว กว้างใหญ่เดินค่อนข้างจะสบายแล้วละ ไม่ต้องหักล้างถางพงเหมือนพวกเรารุ่นแรก เพราะฉะนั้นก็คิดว่าท่านจะสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี ในรุ่นนี้ก็จะมีการมาช่วยหลายท่าน วิทยากรที่ทำโครงการนี้มาตั้งแต่แรกๆ และสนใจมาก ผมขอแนะนำให้ท่านอาจารย์รู้จัก เพราะท่านทุ่มเทมามากนะครับ ท่านแรก คือ ท่านอาจารย์ **ดร.นันทสาร สีสลบ** ทำเรื่องนี้มาตั้งแต่อยู่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ทำเนียบครุภูมิปัญญาไทย
รุ่นที่ ๓

กรมศึกษาไทย

ทำเนียบครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๓

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	นายบุญเกิด พิมพัวร์เมธากุล	เลขที่ ๑๙/๑ หมู่ ๓ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๒๑-๙๖๑ ๐๑-๘๗๒-๑๒๘๙
ผู้ช่วย	นางนภาพร พิมพัวร์เมธากุล	เลขที่ ๑๙/๑ หมู่ ๓ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
๒	นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	๑๑๕ ถนนเลข-ด่านซ้าย ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๑-๗๗๘-๐๖๗๘
ผู้ช่วย	นางทুম พลอยพุ่ม	๑๑๕ ถนนเลข-ด่านซ้าย ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐
๓	นายสมคิด สอนอาจ	๖ ถนนสรรพสิทธิ์ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๔๕-๗๗๑ ๐๑-๐๖๙-๕๑๙๑
ผู้ช่วย	นายพงษ์สันต์ สอนอาจ	๖ ถนนสรรพสิทธิ์ ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๔	นายสลา คุณวุฒิ	๑๙๖ ซอยชยางกูร ๒๑ ถ.ชยางกูร อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๓๑๒-๑๘๗ , ๐๒-๖๖๔-๔๐๐๐ (บ.แกรมมี)
ผู้ช่วย	นายจิรวัดน์ สว่างวงศ์	สหท.อุบลราชธานี เขต ๑ โทรศัพท์ ๐๙-๓๕๕ ๕๕๒๕
๕	นายพงษ์พัฒน์ ฝางแก้ว	๒๔๙ หมู่ ๗ ซอยจินตคาม (รัชมังคลาภิเษก ๒) ถนนทหาร อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๒-๓๔๒-๕๓๖, ๐๖-๘๕๓-๕๗๕๓
ผู้ช่วย	นายสามารถ เรืองดี	๒๔๙ หมู่ ๗ ซอยจินตคาม (รัชมังคลาภิเษก ๒) ถนนทหาร อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
๖	นายทองเจริญ ดาเหลา	๑๑๐ หมู่ ๖ บ้านหนองแก ถนนอุดร-สกล ต.หนองนาคำ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๙-๘๖๑-๑๘๗๐
ผู้ช่วย	นายสังัด แก้วเวียง	๙๙ ม.๓ ต.เขื่อนอุบลรัตน์ อ.อุบลรัตน์ จ.อุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๗	นายมนัส สุขสาย	๒๙๙ หมู่ ๑๑ ต.ไทรน้อย อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๔๑-๗๑๖, ๐๙-๘๖๑-๘๒๗๐
ผู้ช่วย	นางสาวกนกพร สุขสาย	๒๙๙ หมู่ ๑๑ ต.ไทรน้อย อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๘	นายผาย สร้อยสระกลาง	๑๕๘ หมู่ ๔ ต.โคกกล่าม อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๙-๕๘๒-๗๓๒๕
ผู้ช่วย	นายบุญสวน แคนตะ	๒๖/๒ ม.๑๕ ต.โคกสะอาด อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ ๓๑๑๓๐
๙	นายสมใจ ภูผาสุข	๑๒๓ หมู่ ๒ ต.สีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๒-๘๓๔-๕๕๙, ๐๔๒-๘๓๔-๘๒๗
ผู้ช่วย	นางสมติ ภูผาสุข	๑๒๓ หมู่ ๒ ต.สีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐ โทรศัพท์ ๐๔๒-๘๓๔-๕๕๙, ๐๔๒-๘๓๔-๘๒๗
๑๐	นายแก่นฟ้า แสนเมือง	ชุมชนศิระชะอโคก ๒๗๐ หมู่ ๑๕ ต.กระแซง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ๓๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๔๕-๖๓๕-๗๖๗,๖๓๕๖๙๑, ๖๖๒-๖๐๒, ๐๙-๘๔๖-๑๒๑๒, โทรสาร ๐๔๕-๖๖๒-๖๐๑
ผู้ช่วย	นายสุแดนธรรม นาวาบุญนิยม	E-mail : kheanfa@yahoo.com ราชธานีอโคก จ.อุบลราชธานี
๑๑	นางเอื่อม แยกดี	๓๑ หมู่ ๑ ต.เขวาสินรินทร์ อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์ ๓๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๗๒-๔๙๘-๔๕๘
ผู้ช่วย	นางธนาพร ภูดวงดาษ	๓๑ หมู่ ๑ ต.เขวาสินรินทร์ อ.เขวาสินรินทร์ จ.สุรินทร์ ๓๓๑๑๐
๑๒	นางสาวขวัญดิน สิงห์คำ	ชุมชนศิระชะอโคก (บ้าน) ๒๗๑ หมู่ ๑๕ ต.กระแซง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ๓๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๙๘-๔๔๓-๕๖๕, ๐๔๕-๖๓๕-๖๙๑, ๖๓๕-๗๖๗, ๖๖๒-๖๐๒ โทรสาร ๐๔๕-๖๖๒-๖๐๑
ผู้ช่วย	นางสาวสลักจิตร์ เกาสวรรณ	ชุมชนศิระชะอโคก (บ้าน) ๒๗๑ หมู่ ๑๕ ต.กระแซง อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ๓๓๑๑๐

ภาคเหนือ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	นายใจคำ ตาปัญญา	๑๗๖ บ้านกิวแลป่าเป้า หมู่ ๓ ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๖๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๔๘๙-๒๒๘, ๐๙-๙๕๕-๕๔๑๑
ผู้ช่วย	นายสมทรัพย์ ศรีสุวรรณ	๔๕ หมู่ ๖๕ ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๖๐ โทรศัพท์ ๐๕-๓๔๘ ๙๒๒๖, ๐๙-๗๐๐-๗๒๗๓
๒	นายมานพ ยาระณะ	๕ ถ.เจริญเมือง ซอย๒ ต.วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๔๙-๕๓๑
ผู้ช่วย	นายณัฐกร เลิศศักดิ์เดช	๕๖/๓ ถ.กองทราย ต.วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๔ ๓๖๐๐, ๐๙-๖๓๔ ๖๙๔๑
๓	นายสิงห์แก้ว มโนเพ็ชร	๑๕๐/๗๘ หมู่บ้านอมรนิเวศน์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๗๕-๐๘๑
ผู้ช่วย	นายอาทิตย์ วงศ์สว่าง	เลขที่ ๑๑๑ หมู่ที่ ๖ ถนนสันทราย-ป่ามุย ต.หนองจ่อม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
๔	นายประเสริฐ วงศ์สีสม	๗๒ หมู่ ๔ บ้านบุญยืน ต.กลางเวียง อ.เวียงสา จ.น่าน ๕๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๖-๙๑๕-๗๒๕๗
ผู้ช่วย	นางสาวพรพรรณ ขัติยศ	๗๕ หมู่ ๔ ต.กลางเวียง อ.เวียงสา จ.น่าน ๕๕๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๖๙๑๕ ๗๒๕๗
๕	นายอรุณ ทิพยวงศ์	๗/๒ ถนนยันตรกิจโกศล ซอย ๒ ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่ ๕๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๕๒๑-๔๙๓, ๐๙-๘๕๑-๖๗๕๐
ผู้ช่วย	๑. นางสมมุติ ทิพยวงศ์ ๒. นางสาวปิยวรรณ ศรีเสน	(ที่อยู่เหมือนนคร) ๕/๒ ถนนบ้านใหม่ ตรอก ๒ ต.ในเวียง อ.เมืองแพร่ จ.แพร่ โทรศัพท์ ๐ ๑๙๖๑ ๗๘๒๖
๖	นายประนอม พลวิชัย	๑๐๗/๒ หมู่ ๖ ต.หนองกลับ อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย ๖๔๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๑-๐๔๒-๓๑๙๗
ผู้ช่วย	นายสำเนา พลวิชัย	๒๑๔/๑ ม.๑ ต.ไทยชนะศึก อ.ทุ่งเสลี่ยม จ.สุโขทัย ๖๔๑๕๐ โทรศัพท์ ๐ ๕๕๖๒ ๔๒๐๗, ๐๑-๗๒๗ ๑๒๕๔

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๗	นายจำเนียร ใจอ่อน	๘๕๐ ต.ศรีพนมมาศ อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๕-๔๕๐-๓๑๗
ผู้ช่วย	จ.ส.อ.สามารถ นพรัตน์	๔๗/๓ ถ.บรมอาสน์ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์ ๕๓๐๐๐
๘	นายจันทร์ดี แก้วขุ่ม	๑๒๐ หมู่ ๑๒ ต.นาครีว อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ๕๒๑๕๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๓๕๓-๓๒๓, ๐๑-๗๘๘-๙๔๙๖
ผู้ช่วย	นางศิริพร วรรณรัตน์	๓๔ หมู่ ๑ ต.แม่ทะ อ.แม่ทะ จ.ลำปาง ๕๒๑๕๐ โทรศัพท์ ๐๕๔ ๒๘๗ ๐๑๕, ๐ ๑๗๙๖ ๘๗๕๒
๙	นางสุนทรี ขนานนิต	๑๓๐ หมู่ ๒ ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย ๖๔๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๕-๖๗๑-๓๒๑ E-mail : r.khanadnid@hotmail.com
ผู้ช่วย	นางสาวรวีวรรณ ขนานนิต	๑๓๐ หมู่ ๒ ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย ๖๔๑๓๐ โทรศัพท์ ๐ ๙๘๕๘ ๘๕๗๖
๑๐	นายวงศ์ แก้วใจมา	๑๓/๑หมู่ ๑๑ ต.แม่่นะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๙๙-๖๑๔
ผู้ช่วย	นางชวนจิตร แก้วใจมา	๑๓/๑ หมู่ ๑๑ ต.แม่่นะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๙๙-๖๑๔
๑๑	พระสุธรรมมุนี	วัดศรีอุโมงค์คำ เลขที่ ๓ ถ.ท่ากว๊าน ต.เวียง อ.เมือง จ.พะเยา ๕๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๔๘๑-๖๘๔ ๐๑-๗๒๔๗๕๖๖
ผู้ช่วย	พระชูเกียรติ สุกิตโต	วัดศรีอุโมงค์คำ เลขที่ ๓ ถ.ท่ากว๊าน ต.เวียง อ.เมือง จ.พะเยา ๕๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๔-๔๓๑-๕๕๖ ๐๙-๕๕๖-๓๑๖๑

ภาคใต้

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	นายไชยยุทธ ปิ่นประดับ	๓๕ หมู่ ๒ ถนนวิจิตสงคราม ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต ๘๓๑๒๐ โทรศัพท์ ๐๗๖-๓๒๑-๒๔๖
ผู้ช่วย	นายซัชชัย รักเหย้า	๗/๑ หมู่ ๒ ถ.วิจิตสงคราม ต.กะทู้ อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต โทรศัพท์ ๐ ๗๖๒๐ ๒๘๕๔, ๐ ๙๔๖๙ ๓๐๖๐
๒	นายนิยม บำรุงเสนา	๘/๑ หมู่ ๑ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร ๘๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๗-๕๐๓-๓๕๓, ๐ ๙๘๗๑ ๑๕๓๓
ผู้ช่วย	นางรุ่งฤดี บำรุงเสนา	๘/๑ หมู่ ๑ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร ๘๖๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๗-๕๐๓-๓๕๓, ๐ ๙๘๗๑ ๑๕๓๓
๓	นายกระจำนง พุทธศรี	๑๑๗/๒ หมู่ ๒ ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๓๓๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๓๒๔-๐๖๕, ๐๙-๘๖๗-๓๐๕๑
ผู้ช่วย	นางธนภรณ์ ฉายประทีป	๔/๕๐๒ ถ.พัฒนาการคูขวาง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๙๕๘ ๒๓๒๘, ๐ ๗๕๓๒ ๔๗๐๖
๔	นางสาวนพมาศ พรหมนุชาธิป	๓๐ ถ.อาเนาะรู ต.อาเนาะรู อ.เมือง จ.ปัตตานี ๙๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๖-๙๖๖๘๖๖๙
ผู้ช่วย	นางราตรี พวงทับทิม	๘/๓ ถ.หนองจิก ซอย ๖ จ.ปัตตานี ๙๔๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๗๓๓๓ ๘๐๖๘, ๐ ๑๕๕๓ ๙๘๐๒
๕	นายจำนง กาญจนโสภณ	๓๙ ถ.มหาราช ซอย ๘ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ ๘๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๖๑๑-๔๑๖
ผู้ช่วย	นางประนอม กาญจนโสภณ	(นายสุรพงษ์ ๐๗๕-๖๑๑-๑๘๑) ๓๙ ถ.มหาราช ซอย ๘ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.กระบี่ ๘๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๖๑๑-๔๑๖

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๖	นายกิชา วิมลเมธี	๑๓/๒ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๗๕-๓๔๕-๑๘๖ ๐๗๕-๓๒๔-๐๑๐
ผู้ช่วย	นายสุนทร ทองเทพ	๗๖ ม.๔ ต.เข็ชรใหญ่ อ.เข็ชรใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๑๙๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๗๙๗ ๗๓๘๓
๗	นายมณูญ ไยบัวทอง	๕๒/๑ หมู่ ๒ ต.คูริง อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร ๘๖๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๗๗-๕๕๙-๔๒๘, ๐๑-๙๗๙-๔๘๐๘
ผู้ช่วย	นางสาววนิดา รอดสิน	๔๖ ม.๑ ต.คูริง อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร ๘๖๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๙๕๕๓ ๑๖๗๘
๘	นายมูหามะสุกรี มะสะนิง	๑๑ ถนนมะกรูด ซอย ๙ ต.สะบารัง อ.เมือง จ.ปัตตานี โทรศัพท์ ๐๗๓-๓๓๓-๒๒๗
ผู้ช่วย	นางสาวสุภัทรา กาหะมะ	๔๐ ม.๔ ต.แป้น อ.สายบุรี จ.ปัตตานี ๙๔๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๙๙๗๔ ๙๙๔๒
๙	นายจิระศักดิ์ ท่อทิพย์	๔๐/๑ หมู่ ๓ ต.ป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต ๘๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๗๖-๒๖๐-๐๙๐, ๐๑-๘๙๒-๙๒๐๔
ผู้ช่วย	นายสุภัตร์ พิบาลฆ่าสัตว์	๓๗/๒ ม.๓ ต.ป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต ๘๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๗๖๒๖ ๐๐๒๐, ๐ ๙๕๙๑ ๔๖๙๔
๑๐	นางถนอม ศิริรักษ์	๔๒ ม.๔ ต.จะทิ้งพระ อ.สทิงพระ จ.สงขลา ๙๐๑๙๐ โทรศัพท์ ๐ ๗๔๓๔ ๗๔๓๐, ๐ ๙๗๓๒ ๙๑๑๔
ผู้ช่วย	นายไพฑูรย์ ศิริรักษ์	๙๙/๑๐๙ สวนสน ซอย ๖ ถ.กาญจนวนิช ม.๒ ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๙๗๓๖ ๙๑๕๐

ภาคกลาง ตะวันออก

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑	พระครูนิวริฐธรรมชั้นธี ผู้ช่วย นางสาวนารัตน์ ทองแท้	วัดจันเสน ต.จันเสน อ.ตากาลี จ.นครสวรรค์ ๖๐๒๖๐ โทรศัพท์ ๐๕๖-๓๓๙-๑๑๕-๖ โทรสาร ๐๕๖-๓๓๙-๑๑๕ ๑๕๖ ม.๑ ถ.จันเสน อ.ตากาลี จ.นครสวรรค์ ๖๐๒๖๐ โทรศัพท์ ๐ ๕๖๓๓-๙๐๙๗, ๐ ๑๗๙๔-๘๗๙๑
๒	นายเสน่ห์ แจ่มจิรารักษ์ ผู้ช่วย นางวิไลวรรณ แจ่มจิรารักษ์	๔๐/๑๒ หมู่ ๕ ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี ๑๑๑๔๐ โทรศัพท์ ๐๒-๙๒๐-๐๐๕๘, ๐๖-๙๘๓-๓๕๙๙ ๔๐/๑๒ หมู่ ๕ ต.บางเลน อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี โทรศัพท์ ๐๒-๙๒๐-๐๐๕๘, ๐๖-๙๘๓-๓๕๙๙
๓	นายล้วน ดนตรี ผู้ช่วย นายประสิทธิ์ ดนตรี นายพยุ่ง ทัฬหิมเจือ	๕๓ หมู่ ๕ ต.บางชะนี อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๕๐ โทรศัพท์ ๐๓๕-๒๘๖-๓๔๖ (ที่อยู่เดียวกับครู) ๖๓/๑ ม.๕ ต.บางชะนี อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๕๐ โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๘ ๖๖๔๘๒
๔	นายกฤษณ์ ฤทธิเตชา ผู้ช่วย นางชุลีพร ฤทธิเตชา	๖๒ หมู่ ๑ ต.แคราย อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร ๗๔๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๖-๙๗๑-๐๕๖๙, ๐๒-๘๐๘-๘๕๖๒ โรงเรียนวัดอุดมรังสี (ป.ปิตุวรรณอุปถัมภ์) สำนักงานเขตหนองแขม แขวงหนองค้างพลู กทม. ๑๐๑๖๐
๕	นายอำนาจ มณีแสง ผู้ช่วย นางเสถียร มณีแสง	๗๗/๑ หมู่ ๕ บ้านดอน ต.เชิงเนิน อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๘-๖๑๔-๐๙๓ ๗๗/๑ หมู่ ๕ บ้านดอน ต.เชิงเนิน อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๘-๖๑๔-๐๙๓

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๖	นายพิเนตร น้อยพุกธา	๒๐/๑ หมู่ ๕ ต.บ้านยาง อ.เสนาไห้ จ.สระบุรี ๑๘๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๓๖-๓๓๓-๒๔๖, ๐๑-๗๗๘-๘๐๘๘
ผู้ช่วย	นางไพลิน ศรีธัญญา	โรงเรียนเสนาไห้ “วิมลวิทยานุกูล” อ.เสนาไห้ จ.สระบุรี ๑๘๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๙-๖๙๘ ๐๗๘๒
๗	นายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์	ศูนย์สมุนไพรรและการแพทย์พื้นบ้าน ระดับอำเภอวังจันทร์ เลขที่ ๑๒๕ หมู่ ๖ บ้านคลองเขต ต.ป่ายุบโน จ.ระยอง ๒๑๒๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๓๘๙๖ ๒๐๒๕, ๐ ๑๙๘๓ ๘๑๘๙
ผู้ช่วย	นางสาวกรรณิการ์ ชุมแสงพันธ์	๙๙ ม.๑ ต.ป่ายุบโน อ.วังจันทร์ จ.ระยอง ๒๑๒๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๓๗๗ ๑๖๖๘
๘	นายบุญเลิศ ไทยทัตกุล	ศูนย์รวมสวนเห็ดบ้านอรัญญิก (ชุมชนคนรักเห็ด) ๓/๑ หมู่ ๘ ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๒-๔๔๑-๐๔๖๗, ๐๙-๑๑๓-๖๓๘๙
ผู้ช่วย	นางสาววิไล จิรมงคลการ	๖๐/๑๖๖ หมู่บ้านว.นิเวศน์ ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ ต.กระทุ่มล้ม อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๖๕๑ ๖๒๙๖
๙	นายอุดม กสิปมาลัย	๗๘/๔ หมู่ ๑ ต.บางหลวง อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐๙-๔๑๑-๘๓๙๔
ผู้ช่วย	นายสวาท พลายแก้ว	๑๖ หมู่ ๓ ต.บ้านหลวง อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๘๕๓ ๓๕๘๙
๑๐	นายสรณพงษ์ บัวโรย	สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม (บ้าน) ๙๙/๑๓ หมู่ที่ ๑๒ ต.ลาดใหญ่ อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๑-๓๑๕-๓๘๔๓ (๐๓๔) ๗๒๐-๓๕๖ (บ้าน)
ผู้ช่วย	นายบุญโปรด เจริญฤทธิ์	๓ ม. ๑ ต.บางแก้ว อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๘๕๖ ๒๖๗๓

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อ
๑๑	พระอธิการมนัส ขุนติธมฺโม	วัดโพธิ์ทอง หมู่ ๒ ต.ส.แสง อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๙-๒๒๕-๙๘๒, ๐๙-๕๕๕-๗๗๓๒
ผู้ช่วย	ผศ. เพ็ญจันทร์ วรรณรัตน์	๔/๗๑๓ ม.๙ ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๓๙-๓๒๔-๔๑๖
๑๒	นางมนรัตน์ สารภาพ	๓๕๗ หมู่ ๓ ไร่คุณมน ชุมชนบ้านหนองกระทุ่ม ต.หนองกุ่ม อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๑-๙๔๔-๗๙๗๑ ๐๑-๙๑๕-๖๗๕๘
ผู้ช่วย	นางสาวดารณี ศรีละคร	๓๕๗ หมู่ ๒ ไร่คุณมน หมู่บ้านหนองกระทุ่ม ต.หนองกุ่ม อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐ โทรศัพท์ ๐ ๑๒๕๙ ๗๘๑๙

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

ดร.สิริพร บุญญานันต์

นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนาการเรียนรู้

บรรณาธิการ

นายถวัลย์ มาศจรัส

นักวิชาการศึกษา ๘

หัวหน้ากลุ่มศิลปวัฒนธรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้เขียน/ผู้เรียบเรียง

นายถวัลย์ มาศจรัส

นางกัลยานี ปฎิมาพรเทพ

นักวิชาการศึกษา ๗ ว.

ผู้ประสานงานภาค

นายประยงค์ รณรงค์

รศ.ปรีชา ทิชนพงษ์

นายอรรฎู คงนวลโย

ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑

ผู้อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา

ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน

อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

ผู้ประสานงานการพิมพ์

นางสาวปิยะมาศ เม็ดไธสง

นักวิชาการศึกษา ๔

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ/รูปเล่ม

นายสมยศ พันธุ์โอฬารกุล

นางรัตนา เขมะพานิช

นางสาวบุศรา บุญเกิด

เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป ๖

เจ้าพนักงานธุรการ ๕

ออกแบบปก/รูปเล่ม

นายถวัลย์ มาศจรัส